

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 3, Sayı 31, Ağustos 2024

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Şule SEPİN İÇLİ.

Seslendirenler: Ayşenur DERSE, Ecem ZAFER, Ekin YILMAZ, Elif AKPINAR, Filiz ARICIOĞLU, Gamze YILGIN, Jale ÖNDER, Merve KOÇ, Münevver ERTÜRK, Sema EROL, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Zehra Birsen YAMAK, Zeynep KILIÇ.

Montaj: Ali CENGİZ, Yılmaz ARSLAN.

Düzeltenler: Esra Ebru MAVİ, Samet BAYRAKTAR, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

İletişim:

Web sitesi: www.umudunkadinlari.com

E-posta: umudunkadinlari@gmail.com

You tube Kanalı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

Twitter: [Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](#)

<https://twitter.com/KadUmudun>

Instagram: [umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

Facebook hesabı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

Facebook sayfası: [Umudun Kadınları Dergi](#)

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/umudun-kadnlar>

Spotify: umudun kadınları

Spotify: <https://open.spotify.com/show/6AjV2k5J5oO1DgKV3AkuVM>

Apple:

[WhatsApp](#): Şule Sepin İçli: [05323604831](https://www.whatsapp.com/channel/0029905323604831)

[Sultan Çamur Karataş: 05065140294](https://www.whatsapp.com/channel/0029905323604831)

UMUDUN KADINLARINDA BU AY AĞUSTOS

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Sıcacık bir ağustos ayından hepinize kucak dolusu merhabalar değerli Umudun Kadınları Dergisi dostları. Ülkemizde çok iç açıcı gelişmeler yaşanmıyor maalesef. Bir yandan yaptığı sokak röportajında söylediklerinden dolayı hapishaneye gönderilen Dilruba'nın durumu hepimizi gelecek günlerde ifade özgürlüğü adına kaygılandırıyor. Bir yandan da kara para aklama suçu yüzünden cezaevine atılan, çıkmak için kırk takla atan ve sonunda da tahliye olmayı başaran Dilan Polat'ın durumu ülkemizde var olan adalet sistemini gözler önüne seriyor. Bu ortamda bizler mücadele adına halkımızın, özellikle kadınlarımızın umudunu çoğaltmak için elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Yine dopdolu bir içerikle sizlerle. Haydi, başlayalım bakalım.

Hayvanlara yönelik çıkan kanunun getireceği hak ihlallerini, bu sayımızda Sultan Çamur Karataş yeniden hatırlatıyor bizlere, 'Haklara Saygı Göstermek' yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat, İran'da kadın olmanın zorluklarını bir kez daha hatırlatıyor bizlere. Bazı belediyelerin kadınlara yönelik yaptığı anlamlı ve umut vaat eden çalışmalarına da yer veriyor, elbette 'Kadının Güncesi' köşemizde.

Ebru Bozcuk, Günlük koşturmalar ve bazı problemlerle uğraşırken, elimizdeki güzelliklerin değerini ıskalıyor muyuz sorgulamasını yaptırıyor bizlere, 'Bir Sabah İllüzyonu' yazısında.

'Hak mı Hukuk mu Lütuf mu?' köşemizde Avukat Zehra Birsen Yamak, kira konusunda yaşanan bütün güncel sorunları ve hukuki çözümleri gerek mal sahibi gerekse kiracı açısından çok anlaşılır bir dille anlatıyor 'Kira Hukukunda Güncel Sorunlar' yazısında.

Şule Sepin İçli, okuduğu ‘Meğer Ben Feministmişim’ adlı kitabın kendisine yaşamdaki geleneksel çelişkili rollerin hatırlattıklarını içtenlikle paylaşıyor bizlerle, ‘Sıcağı Sıcağına Geleneksel İtiraflar’ yazısında.

Emine Ortakaya ‘Tarihte İz Bırakan Kadın Örgütleri’ köşemizde, Osmanlı’nın son dönemlerinde kadınlar için emek veren yeni bir cemiyetle tanıştırtıyor bizleri, ‘Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye’ yazısında.

Yayla Boztaş, bir kedinin yaşamında yaptığı gözlemlerin kendisine hissettirdiklerini yüreğinden süzölen sıcacık bir anlatımla paylaşıyor okuyucularımızla, ‘Kara Kedicik’ yazısında.

Şule Sepin İçli ‘Arı Kovanı’ köşemizde, engel tanımayan, gerçekten arı gibi çalışan, yaratıcılığı heykel yapmaya kadar uzanmış olan Eylem Yurtsever’i konuk ediyor, ‘Başarılı Bir Heykel Ustası’ adlı röportajında.

Emine Kamçı, insanların yaşamlarında teknolojiyle gelen yabancılaşmayı derin bir hissedişle anlatıyor, ‘Karanlığın İçindeki Ateş Böcekleri’ yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat, meyveleri nasıl tüketmemiz gerektiğinden, demans hastalığının artışının yarattığı kaygılara ve birçok konuya değiniyor ‘Bilim Dünyasında Bu Ay Ağustos’ köşemizde.

Fatma Işık Kaya, güzel bir nostalji yaşıttıyor hem kendine hem bizlere. Ortaya çıkan yaratıcılıkları da paylaşmayı ihmal etmiyor, ‘Sakız’ yazısında.

‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizde Emine Ortakaya, yine mücadeleci bir kadınla tanıştırtıyor bizleri. Amerikalı yazar, oy hakkı savunucusu en önemlisi de kölelik karşıtı mücadelenin öncülerinden biriyle, ‘Elizabeth Caddy Stanton Ne Yaramazlıklar Yaptı’ yazısında.

Rahime Söylemez Çetin ‘Bugün Ne Yiyelim’ köşemizde, çoğumuzun sevdiği aşure yapılışını püf noktalarıyla anlatıyor bizlere ‘Aşure Tarifi (15-20 Kişilik)’ yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat, yepyeni sanat haberlerini paylaşıyor bizlerle. Özellikle evlat edinmeyle kalpten kalbe kurulan o güçlü bağın anlatıldığı kitabı merak ediyorsanız, mutlaka ‘Sanatın Kadın Sesleri’ köşemize göz atın deriz.

‘Selvi Boylum Al Yazmalım’ köşemize, Eylem Yurtsever konuk oluyor düşündürücü öyküsü ‘Kösele’ ile.

Emine Kamçı, en koyu karanlıkta bile içimizdeki umudu fark etmemize vurgu yapan ‘Karanlık Uçurumlar’ şiiriyle konuk oluyor ‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemize.

Bu sayımızda yine özgürlük vurgusu yapan bir parçaya yer veriyoruz dergimizde. Ajda Pekkan ‘Sana Ne Kime Ne’ şarkısıyla konuk oluyor ‘Umut Şarkıları’na.

Şimdilik bizden bu kadar. Eylül sayımızda yine keyifle takip edeceğiniz yazılar ve köşelerle buluşmak dileğiyle, umutla kalın.

HAKLARA SAYGI GÖSTERMEK

YAZAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

Bu sayıda yüreğimi kanatan, köpeklere ve kedilere yapılan olumsuz davranışlarla ilgili yazmak istiyorum.

Her ne kadar yüreğimi kanatsa da konu sevgi, merhamet, vicdan diye ele alınacak bir konu değil. Bir insan hayvan sevmeyebilir, merhamet duygusundan yoksun olabilir, vicdanı gelişmemiş olabilir. Bu insan için “Ne yapalım, o da öyle bir insan, yazık ona, kim bilir yaşadığı hangi olumsuz deneyimler öyle olmasına neden oldu?” diye düşünüp acil şifalar dileyebilirim.

Ancak beni asıl ilgilendiren konu, saygısızlık. O insan, insana, hayvana, doğaya saygısızlık yapamaz. Yaparsa bunun bir yaptırımını olmalı.

İnsanlığın insan olma süreci boyunca geliştirdiği haklar ve değerler sistemi “hak” kavramını içeriyor. Yaşama hakkı, gelişme hakkı, katılım hakkı, kendi kaderini belirleme hakkı ve benzeri. Bunlar insan haklarının temelleri. Bu hakların benzerleri hayvanlar için de geçerli.

Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 2. Maddesi şöyle düzenlenmiştir:

- 1.Bütün hayvanlar saygı görme hakkına sahiptir.
- 2.Bir tür hayvan olan insan, öbür hayvanları yok edemez, bu hakkı çiğneyerek onları sömüremez, bilgilerini hayvanların hizmetine sunmakla görevlidir.
- 3.Bütün hayvanların insanlarca gözetilme, bakılma ve korunma hakları vardır.

Bir devletin “Ben bu hakları tanımıyorum, yasalarımı da bu hakları ihlal edecek şekilde düzenliyorum.” demesi, o devlette hakların kullanılmasını engelleyebilir ancak bu hakların varlığını yok edemez.

02.08.2024 tarihinde yürürlüğe giren Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "topla, aşla, kısırlaştır ve yerine bırak" metodu yürürlükten kaldırıldı.

Bu yasa, sokaktaki tüm köpeklerin toplanarak sahiplendirilinceye kadar barınaklarda bakılmasını düzenliyor.

Kapasiteyi karşılayacak sayıda barınağın yapılabilmesinin mümkün olmadığı çok açık. 4 milyon olduğu söylenen sokak köpeğinin ömür boyu barınaklarda bir arada ve sağlıklı bir şekilde yaşamasının olanaksız olduğunu herkes görür. Çok açık ki, buralarda sağlıklı köpekler de hasta olacak ve yasanın öngördüğü katletme gerçekleşecek.

Peki, bu yasa tartışmaya açıldığı andan itibaren bazı insanların ve bazı belediyelerin uygulamaya başladığı hayvan hakları ihlallerini nasıl yorumlamalıyız? Haberleri her izlediğimizde bir yanda hayvanların haklarını savunmak için mücadele veren bir grup, diğer yanda hayvanlara eziyet eden bir başka grupla karşılaşıyoruz.

Kraldan daha kralcı olan kişiler ve kurumlar hiçbir kural tanımaksızın hayvanlara eziyet ediyor ve canına kastediyor. Kendi başına birey olamamış insanlar, iktidarı memnun edeceğini düşündükleri her davranışı sınır tanımaz bir biçimde, durumdan görev çıkararak, hatta kulluk duygusuyla, insanlık değerleriyle çatışan, kabul edilemez davranışlar gösteriyorlar.

İnsanlık ağdaş değerler sistemine sahip oluncaya dek ne dönemler yaşadı. Yaşlıların ve engellilerin öldürülmesi mi dersiniz, siyahilerin insan olarak görülmeyip köleleştirilmesi ve makine gibi kullanılması mı dersiniz, kız çocukların diri diri toprağa gömülmesi mi dersiniz, kadınların ve çocukların, erkeğin sahip olduğu mal gibi görülmesi mi dersiniz, bir insan grubunun ‘insansı hayvan’ diye nitelenerek her türlü insanlık dışı davranışa uğraması mı dersiniz, bir insan grubunun soykırımı uğratılması mı dersiniz... Daha yazmaya yüreğim yetmeyen nice insanlığımızdan utandıracak olaylar...

İçin daha vahimi, günümüzde bunları hala yaşıyoruz.

Biz, insanlığın değerler sistemini, insan, hayvan, doğa, evre, iklim diye genişletme mücadelesi verirken, insanlığın bu biçimde geriye gitmesini ve hak kavramından uzaklaşmasını ne biçimde yorumlayacağımızı tekrar tekrar düşünmek zorunda kalıyoruz. Bu yorucu ve umutsuzluğu ağırıcı duygu durumundan kurtulmak için yine birbirimize dayanarak mücadeleye devam etmek ve devam eden gruplara katılmak zorundayız. Kendimize ve gelecek nesillere hesap verebilmek için!

15 Ağustos 2024

KADININ GÜNCESİ AğUSTOS

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar, değerli okuyucu ve dinleyenlerimiz. Bu defa kadının gncesinde ülkemizdeki belediyelerin bazılarında yapılan güzel uygulamalara yer vereceğiz. Üretici kadınlarımızı unutur muyuz? Tabii ki hayır. Haydi, bakalım önce başlıklar:

CHP'li belediyeden kadınlara 'hijyenik ped' desteği

Buca’da cinsiyet eşitliğinde Avrupa standartları uygulanacak

7 yıl önce yapmaya başladığı reçelleri Japonya'dan bile sipariş alıyor

Tuzla Belediyesi personeline toplumsal cinsiyet eğitimi verildi

Mersin Büyükşehir Belediyesinden anne-çocuk kampı

Kocandan yazılı izin getir

Afgan kadınlara özgürlük' demişti: Paris 2024'ten diskalifiye edildi

CHP'li belediyeden kadınlara 'hijyenik ped' desteği

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi aracılığıyla kadınlara ayda bir kez 1 paket hijyenik ped desteği sağlanacağını duyurdu.

Kadınlar her ay 1 paket ücretsiz hijyenik pedi, merkezden kendileri başvurularıyla alabilecek.

Yetkililer, uygulamadan faydalanmak isteyen kadınların İstiklal Mahallesi Şair Fuzuli Caddesi No: 40 Kat: 5 adresine başvurabileceğini bildirdi.

Buca'da cinsiyet eşitliğinde Avrupa standartları uygulanacak

Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından hazırlanan Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'na imza atan Buca Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını tüm hizmetlerine yaymak amacı ile Yerel Eşitlik Eylem Planı'nı hazırlıyor. Buca Belediyesi Meclis Salonu'nda birim müdürleri ve personele hazırlanan planla ilgili eğitim verildi. Yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadınların yaşam kalitesini artırmak için düzenlenen stratejik tutum belgelerinden oluşan plan hayata geçtiğinde, Buca'da cinsiyet eşitliğinde Avrupa standartları uygulanacak. Eylem planı doğrultusunda Buca Belediyesi kadınların yerel hizmetlerden eşit şekilde yararlanmaları, temsiliyetlerinin güçlendirilmesi, kent yönetimde eşit ve aktif rol oynayabilmeleri için somut çözümler belirleyerek kurum politikalarına entegre edecek.

7 yıl önce yapmaya başladığı reçelleri Japonya'dan bile sipariş alıyor

Aydın'ın Nazilli ilçesindeki kadın girişimciler örnek olmaya devam ediyor. Yaklaşık 7 yıl önce tek tencere ile başladığı reçel yapma işini geliştirerek bugün 40 çeşit reçele ulaştıran dört çocuk annesi Sevgül Batur, ürünlerini Avrupa'ya ihraç ediyor.

Aydın'ın coğrafi işaretli yöresel tarım ürünleri ile meşhur Nazilli ilçesinde ev ekonomisine destek amacıyla dün tencerelerinde kaydattıklarını bugün ihraç eder duruma gelen girişimci kadınlardan Sevgül Batur, ürettiği 40 çeşit reçelin yanı sıra son 7 yıldır taze incirden elde ettiği cipslerle de marka olma yolunda hızla ilerliyor. İlçeye bağlı Dallica Mahallesi'nde bulunan işletmesinde 20'den fazla kadına da istihdam sağlayan Batur, Avrupa ülkelerinin yanı sıra şimdi de Amerika için incir cipsi üretiyor. Hedefinin büyük olduğunu ifade eden Batur, "Aydın'ımızın güzel ürünlerini dünyada tatmayan kalmasın diye yurt dışına da açıldım. Ürünlerimiz Hollanda, Almanya ve İspanya'da marketlere girdi. Amerika, Japonya, İrlanda gibi birçok ülkeden de sipariş geliyor.

Hedefim, devlet desteğiyle işletmemi büyütüp, kendi ismim ve markam ile yurt dışı pazarında önemli bir marka haline gelebilmek” dedi.

Aydın'ın en önemli marka değerleri arasında yer alan incirin tazesinden elde ettikleri incir cipsinin çok beğenildiğini ve artan talepler üzerine hem ürün çeşitliliğini hem de üretimini artırdığını söyleyen Batur, “2015-2016 yılında başladığımız işimizi 2024 yılına kadar daha da büyüttük. Nazilli'mizin ve Aydın'ımızın en kıymetli ürünleri arasında yer alan incirimize daha fazla katma değer katmak için buna yoğunlaştık. Sabah erken saatlerde bahçelerden toplanarak işletmemize getirilen en kaliteli, en güzel, en taze incirleri tek tek elden geçirerek dilimleyip kurutmaya hazırlıyoruz. Teraslarımızdaki güneş görmeyen özel kurutma alanlarına serdiğimiz incirler, kokusunu, aromasını yitirmeden 3 günde kuruyor. Güzel bir esinti altında tamamen hijyenik koşullarda kuruttuğumuz incir cipslerini, kışın canınız incir çektiğinde taze gibi yiyebileceğiniz şekilde hazırlamış oluyoruz. Taze incirin hafif yumuşaklığı, kokusu ve aroması gerçekten dalından koparılmış gibi yiyebiliyorsunuz. O lezzetine doymulmayan inciri biz Türkiye'nin dört bir yanına gönderdiğimiz gibi Avrupa'ya da gönderiyoruz. Son olarak bu sezonda Amerikalılar da taze incir cipsimizden tadacak. İncirimiz, Nazilli'ye getirdiği bereketi inşallah gittiği her eve de götürür. Geleneksel tat, uluslararası lezzet Nazilli'mizin incir cipsini muhakkak deneyin” şeklinde konuştu.

Tuzla Belediyesi personeline toplumsal cinsiyet eğitimi verildi

“Eşit Bir Gelecek Yerelden Başlar” projesi kapsamında Tuzla Belediyesi personeline toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konularında eğitim verildi.

Tuzla Belediyesi ve Yanındayız Derneği iş birliği ile Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı (KAPI) Başkanı ve Akademisyen Ayşe Kaşıkırık'ın rehberliğinde personel için toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlendi. İki gün süren eğitimde katılımcılar belediye faaliyetlerine toplumsal cinsiyet eşitliğini entegre etme, eşitlikçi politikaların uygulanabilirliğini, kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ve yerel eşitlik planlarını nasıl geliştireceklerini öğrendi.

Akademisyen Ayşe Kaşıkırık, eğitime ilişkin şunları söyledi:

“Eğitimin ilk gününde, belediye personeline toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması, bu eşitliğin hizmet olarak uygulanması ve izlenmesi konusunda bilgiler sunduk. İkinci gününde ise muhtarlara ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik genel anlamda yerelde toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını inceledik. Ayrıca, farklı toplumsal grupların belediye hizmetlerinden nasıl daha adil bir şekilde faydalanabileceğini anlattık. Belediye personelinin amacı, yerelde farklılıkları dikkate alarak vatandaşlara adil ve eşit hizmet sunmaktır. Bu farklılıkların gözetilmesi, yerelde vatandaş memnuniyetini artıran önemli bir unsurdur.”

Mersin Büyükşehir Belediyesinden Anne-Çocuk Kampı

Mersin Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Silifke Belediyesi iş birliğinde anne-çocuk kampını Ata Park alanına taşıdı.

Katılımcılar deniz kampında; folklor gösterisi, dans eğitimi, doğa yürüyüşü, sabah egzersizi, yüzmeye, satranç gibi pek çok etkinliğin tadını çıkardı. Anne-Çocuk Kampı'na yoğun ve güzel bir katılım olduğunu kaydeden Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanı Şerife Hasoğlu Dokucu, etkinliğe ilişkin şunları söyledi:

“Genellikle anne-çocuk etkinlikleri yaparak hem aile bütünlüğü açısından hem anne çocuğun sağlıklı iletişimi açısından hem de onların doğaya açılması, sosyalleşmesi açısından olanaklar sağlıyoruz. Kadınlar ne etkinlik yaparsak yapalım en çok sosyalleştikleri etkinlikleri seviyorlar. Biz de o konuda biraz daha yoğunlaştık. Mümkün olduğunca Mersin içerisinde kendimize ait alanlarda kadın arkadaşlara sosyalleşebilecekleri ortamlar ve etkinlikler düzenliyoruz. Bu tarz etkinlikleri Instagram adresimiz '@mbbkadınaile' sayfasından takip edebilirler. Biz etkinlik düzenlemesek bile kadın arkadaşlar ihtiyaç duydukları etkinlikler konusunda talepte bulunarak bize başvurabilirler. Mutlaka değerlendiriyoruz”.

Kocandan yazılı izin getir

İran'da doğalgaz mühendisliği yüksek lisansına sahip Neda, "Bir iş mülakatında kocamın çalışmama izin verdiğine dair yazılı bir ifade vermem istendi" diyor. Aşağılanmış hissettiğini söylüyor.

"Onlara bir yetişkin olduğumu ve kararlarımı kendim verdiğimi söyledim."

Neda'nın yaşadığı münferit bir şey değil. İran'daki yasalara göre kadınlar çalışmak için kocalarının iznine ihtiyaç duyuyor. Bu, kadınların istihdam piyasasına girerken karşılaştığı çok sayıda yasal engelin sadece biri.

Dünya Bankası'nın bu yıl hazırladığı bir rapora göre İran, iş gücüne katılımı cinsiyete dayalı yasal engeller alanında en kötü durumdaki ülkelerden biri. Sadece Yemen, Batı Şeria ve Gazze İran'dan daha alt sıralarda.

Bu durumu başka istatistiklerde de görmek mümkün. Dünya Ekonomik Forumu'nun bu yılki Küresel Cinsiyet Uçurumu raporuna göre İran, çalışmada ele alınan 146 ülke arasında kadınların iş gücüne katılımında en düşük orana sahip.

2023 verilerine göre İranlı kadınlar, üniversite mezunlarının % 50'sinden fazlası. Ancak iş gücünün sadece % 12'sini oluşturuyorlar.

Cinsiyetçi yasaların dışında, yaygın cinsel taciz, kadınlara ve kabiliyetlerine karşı sıklıkla görülen cinsiyetçi tutumlar, çalışma ortamını kadınlar için çok hasmane bir hale getiriyor.

Bu makale için BBC'ye konuşan kadınların çoğu, iş yerlerinde yeterince ciddiye alınmadıklarını söylüyor.

Dünya Bankası'nın eski kıdemli danışmanlarından Nadire Çamlo "İran'da bir dizi yasal ve kültürel bariyer, İran'da kadınları iş gücünün dışında tutuyor" diyor.

Çamlo yasal düzenleme eksiklikleri, yasalardaki kısıtlamalar, ücretlerdeki büyük cinsiyet uçurumu ve kadınların iş yerlerinde ilerlemesinin önündeki engellerin, ülkede kadınların iş gücüne kısıtlı katılımında rol oynayan faktörlerden bazıları olduğunu söylüyor. Erkekler, eşlerinin çalışmasına yasal olarak engel olabileceklerinin farkında ve bazıları bu yasal ayrıcalığı kullanıyor.

BBC'ye konuşan İranlı girişimci Said bir seferinde "kızgın bir kocanın elinde demir sopayla ofise girip “Sana kim karımı işe almana izin verdi?” diye bağırıldığını söylüyor.

Said şimdi, bir kadını işe aldığında kocasından yazılı izin aldığından emin olduğunu anlatıyor.

Özel bir şirkette çalışan genç Raziye de benzer bir olayı hatırlıyor. Kızgın bir kocanın ofislerine girip CEO'ya "Karımın burada çalışmasını istemiyorum" dediğini belirtiyor.

Raziye, CEO'nun kıdemli bir muhasebeci olan kadına "evine gidip, kocasıyla işleri yoluna koymaya çalışmasını istemek zorunda kaldığını, aksi takdirde istifa etmesi gerekeceğini söylediğini, kadının da sonunda istifa ettiğini" aktarıyor. Bazı şirketler, daha sonra evlenecekleri erkeklerin çalışmalarına izin vermeyebileceğini düşünerek, genç kadınları işe almıyor ve eğitimlerine yatırım yapmıyor.

Kadınlar sıklıkla çalışmak için izin almak adına kendi aileleriyle ya da eşleriyle mücadele ettikten sonra işe girseler bile, ayrımcılığın bir ölçüde hukuk tarafından desteklendiği bir iş gücüne dahil oluyorlar. İran yasalarına göre bu safran fabrikasında çalışan kadınlar aileyi geçindiren başlıca kişi olarak görülüyor.

Bu yasalardan biri İslam Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 1105. Maddesi. Bu maddede erkekler ailenin reisi ve "ailenin geçimini sağlayan başlıca kişi" olarak tanımlanıyor. Bu da erkeklerin istihdamda önceliklendirilmesi anlamına geliyor. Kadınların da bir işe girmeleri halinde bile, erkek çalışma arkadaşlarına kıyasla çok az para kazanmasına neden oluyor.

20'li yaşlarının sonundaki Raz, birkaç kez iş değiştirmiş. Çalıştığı her yerde önce kadınların işlerinin feda edildiğini söylüyor.

"Son çalıştığım yerde bir yeniden yapılanma oldu ve işten çıkartılanların neredeyse tamamı kadındı" diyor.

BBC'ye konuşan ve adının açıklanmasını istemeyen bir başka kadın da 10 yıldan uzun süredir çalıştığı işini bırakıp, evde kalmaya karar verdiğini, "çünkü asla terfi alamayacağını bildiğini" belirtti.

"Ortada erkekler oldukça, daha az kalifiye olsalar bile maaş zammı ya da terfi için hiç akıllarına gelmeyecektim" diyor.

Kadınların hanelerin geçimini sağlayan başlıca kişi olarak görülmemesi hak ve ikramiyelere erişimlerini de olumsuz etkiliyor.

Eski kıdemli Dünya Bankası Danışmanı Çamlo "Yıllarca çalışıp elde ettikleri haklar ailelerine uzanmayabiliyor. Emeklilik gibi haklar. Dolayısıyla kadınların çalışmaktan elde ettiği ve ailelerine götürebilecekleri kazancı azaltıyorlar" diyor. Kamu sektöründeki bazı işler, sıkı örtünme kurallarına uymak istemeyen kadınlara her zaman açık değil.

Sepide, Tahran Üniversitesi'nde sanat yüksek lisansı yaptı. Üniversitede öğretim üyeliği de yapıyor ve bağımsız sanat projelerini yönetiyordu. Ancak birkaç yıldır çalışmıyor.

"Mezuniyetten sonra, tanıdığım birçok erkek gibi hayatımı kazanabileceğimi düşündüm ama sosyal, siyasi ve ekonomik yapı öyle bir tasarlanmış ki, bir kadının düzgün bir kariyere sahip olması ulaşılamaz bir rüya" diyor.

Zorunlu örtünme yasası, iki yıl önce İran'daki yaygın protestoların merkezindeydi ve bugün de başlıca tartışma ve siyasi muhalefet başlıklarından biri olmaya devam ediyor.

Bu yasa da özellikle kamu sektöründeki işleri, en sıkı örtünme kurallarına uymak istemeyen kadınlara erişilemez kılıyor.

'Kayıp Orta Kesim'

Nadire Çamlo "İran da bir de benim 'kayıp orta sınıf' diye adlandırdığım bir kitle var" diyor. Bununla "orta yaşlı, orta ya da lise eğitimi almış ve çalışmayan orta sınıf kadınları kast ettiğini" söylüyor.

"Yasal olarak kocaların eşlerine çalışma izni vermesi gereği ve İran'da kadınlar için 55 olan en düşük emeklilik yaşı, normalde diğer ülkelerde iş gücünün içinde olan bir yaş grubunu dışlıyor.

Kadınların başlattığı ve yönettiği şirketler, diğer kadınların iş gücüne katılımına yardımcı oluyor. Tahran'daki bu lüks pastanede çoğu kadın olmak üzere, 70 kişi çalışıyor.

İran'ın ekonomisi ambargolar ve kötü yönetim nedeniyle kötü durumda. Bir IMF raporuna göre, ekonomik büyüme kadın iş gücünün katılımıyla doğru orantılı. Raporda, İran'da kadınların iş gücüne erkekler düzeyinde katılması sağlanabilirse, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın % 40 oranında artacağı tahmin ediliyor.

Ancak Nadire Çamlo'ya göre şu anda kadınların iş gücüne katılımını gerçekleştirecek değişiklikleri yapmak için 'aktif ve bilinçli bir siyasi irade' yok.

Ancak Çamlo, İran'da kadınların küçük bağımsız işletmeler kurarak, meselenin çözümü için harekete geçtiklerine inanıyor.

"Yemek pişirme uygulamalarından, perakende satış platformlarına en yenilikçi iş fikirleri kadınlar tarafından başlatıldı." diyor. İran'daki "gerçek özel sektörün" de çoğunlukla kadınların sahip olduğu işletmelerden oluştuğuna inanıyor.

Afgan kadınlara özgürlük' demişti: Paris 2024'ten diskalifiye edildi

Paris 2024 Olimpiyat Oyunları'nda break dansçı Manizha Talash, 9 Ağustos günü India Sardjoe'ye karşı ön eleme mücadelesine çıktı. Mücadele sırasında sırtında, 'Afgan kadınlara özgürlük' (Free Afghan Women) yazılı bir pelerin gösterince alandan alkış almıştı. Dünya Dans Sporları Federasyonu (WDSF) konuya ilişkin bir açıklama yayımladı. Açıklamada, Talash'ın "ön eleme mücadelesi sırasında kıyafetinde yer alan siyasi bir slogandan ötürü diskalifiye edildiği" bildirildi. Sosyal medyada "b-girl Talash" olarak da bilinen Manizha Talash, 2021'de Afganistan'ın tamamında yönetimi ele geçiren Taliban'dan kaçarak İspanya'ya sığınmıştı. Paris 2024 Olimpiyat Oyunları'na Mülteci Olimpiyat Takımı ile katılan Talash, mayıs ayında olimpiyat kadrosuna katılmıştı.

Gelecek sayımızda daha iç açıcı haberlerle buluşmak dileğiyle sevgiyle kalın.

16.Ağustos 2024

BİR SABAH İLLÜZYONU

YAZAN: Ebru BOZCUK

ebrubozcuk@hotmail.com

Sabahın erken saatleri. Yeni bir gün başlıyor. Yaz günlerinin bu saatleri günün en güzel zamanıdır ki bize hediye edilmiş bu yeni günü yatakta karşılamak olmaz.

Yürüyüşe çıkıyorum. Rüzgâr zeytin ağaçlarının arasında dans ediyor.

Denizin mavisini "Her şey yoluna girer" dercesine selam veriyor sanki...

Biliyorum, onca dert varken, saf bir iyimserlikle her şey çok güzelmiş gibi yapmak anlamsız fakat ne olursa olsun her şeyin hakkını vererek yaşamak aslolan. Ne de olsa dipsiz kuyulara düşmekten evladır.

Bebekler savaş zamanında da doğmaya devam ediyorsa, çiçekler kara kışlardan sonra da açmaya niyetleniyorsa eğer, evrenin bir bildiği vardır diye düşünürüm hep..

Hayat geçip giderken her şey değiştiği gibi altını çizdiğimiz cümleler de değişiyor aslında. Artık daha basit, berrak ve daha hakiki şeylere odaklanıyoruz.

Sohbetlerin, tabaktaki salatanın, ömürdeki günün, masadaki dostların, kalpteki hissin daha hafif ve gerçek olanını istiyoruz.

Ve artık gerisini düşünmeden yaşamak istiyoruz ki bu hiç de kolay bir hal değildir esasında... İnsanı özgürlüğe, ferah denizlere çıkararak tılsımlı bir cümledir bu. Kalbiniz pirüpak oluverir fakat çoğu kez "Eksik bir şey var" hissi de yakamızı bırakmaz.

Hayal ettiğiniz yerde, evde ya da ilişkide değilsinizdir belki fakat eksik bir şey yoktur aslında. Her şey olması gerektiği gibidir.

Buna inanınca kalp sakın bir denize dönüşüyor ve usulca ona dalıveriyorsunuz.

Hayat dediğimiz başımıza gelenler, neler yaşadığımız, variyetimiz falan değil aslında. Hayat sadece bizim onda ne gördüğümüzden ibaret. Eksikler listesini çıkarmak çok kolay fakat belki de var olanları ıskaladığımızın farkına varmak gerek öncelikle.

Bütün mesele hikayeyi istediği zaman değiştirebileceğini bilsin şu kalp... Başka bir pencere muhakkak vardır. Değiştirin bakalım o pencereyi, yarın sabah güneş nasıl doğacak?...

Sürekli bir tamamlanmış hal mümkün olmuyor bu hayatta. Tıpkı Özdemir Asaf'ın dediği gibi "Herkesin evinde bir oda eksik"... Varsın olmasın o oda. Hayatta beğenecek, tamamlanacak o kadar çok şey var ki...

Okuduğum bir makalede "En büyük şefkat insanın kendine duyduğu şefkat, hayata karşı duyduğu sevinç ve geleceğine karşı duyduğu güvendir. Bu hisler bedeni de sapasağlam tutar. Hiç bir vitamin, ilaç ve tedavi hastalıklara karşı bu iyimser tavır kadar etkili değildir." diyor.

O zaman önce neden kendimize sımsıkı sarılmakla başlamıyoruz işe... Biz bir taneyiz ve bu güne hiç de öyle kolay gelmedik. Artık sıkboğaz etmesek mi ki bu bedeni, ne dersiniz?...

İnsanın en fena huylarından birisi de güzel şeylere hızlıca alışıp, onlardaki harikuladeliği artık göremez hale gelmesi... Bir nevi önce göze sonra da gönüle perde inmesi halidir bu. Kalbin mühürlenmesi gibi bir şeydir esasında.

Mesela Ege'deki bir köy kahvesinde otururken oranın yerlisini şıp diye tanırırsınız. Nasıl mı? Çünkü denize arkasını dönmüştür.

Yıllarca İstanbul'da geçen hayatımdan sonra Akdeniz'de deniz kenarında bir evde yaşamaya başladığımda, sabah erkenden balkona çıkıp denizin üstünden gün doğumunu seyrederken aklıma şu soru gelmişti birden. "Acaba burada yaşayan insanlar ne muhteşem bir yerde yaşadıklarının farkındalar mı?" diye düşünmüştüm.

O an deniz kokusu, dalga sesleri ve gün doğumu resmen ruhumu kanatlandırmıştı. Hoş ben İstanbul'daki küçük evimde de benzer hisler içindeydim. Duvara vuran güneş, balkonuma gelen martı, karın yağışı mutlu olmama ziyadesiyle yetiyordu.

Fakat anladım ki burada yaşayan insanlar bu durumu normalleştirmişti. Sitenin delisi gibi sabah erkenden uyanıp denize giren, yürüyüşler yapan, zeytin ağacıyla konuşan ve bütün gün balkonda yaşayan bendim.

Hayatım boyunca alelade gibi gelen şeylerin tılsımlı olduğuna inanmışımdır. Sokaktaki turuncu ağaçlarının kokusuna, okaliptüs ağaçlarının görkemine, dallara düşmüş ham incirlere, zeytinin yeşiline her sabah şükürle selam veriyorum.

Kalbimi hafifleten tüm bu güzelliklere sıradanmış gibi alışmayı istemiyorum. Bilakis onları her gün çoğaltıp, köpürtüp, parlatıyorum ki bu bana çok iyi geliyor.

Hayat belki de her sabah yasemin koklamak gibi bir şey... Aynı çiçek, aynı koku fakat sen her sabah ondan başka bir ruhla koku alıyorsun. Çünkü SEN AYNI SEN DEĞİLSİN...

Kimi sabah o koku ağılatıyor, kimi sabah da yüzünde kocaman bir gülümseyişe vesile oluyor fakat o yasemini de görmezden gelmiyorsun. Sihir burada belki de...

Hayat alelade dediğimiz şeylerdedir. Basit gibi görünen şeyler güzelleştiriyor hayatı ki sıradan saydığımız şeylere durup bakınca ömrümüzün en kıymetlileri olduğunu onları göremeyince ya da yapamayınca anlıyoruz.

Mesela kısacık bir öğle uykusu, bir patates salatası, fırından yeni çıkmış ekmeğin ucu, köz kokusu, uzun uzadıya ağladıktan sonra gelen o rahatlama hissi ya da uzun uzun güldükten sonra gelen o hafifleme hissi, birilerinin seni anlaması, “Seni merak ettim” diye gelen o telefon, dallarda büyüyen mandalinalar, açık pencerede oynaşan tülün dansı, şeftalinin tadı, gözde korkmadan yaşama hissi, ellerinle yaptığın domatesli, fesleğenli makarna ki fesleğeni de saksıya sen dikmişsen tadından yenmez, gün batımında hafif bir kalple içilen kırmızı şaraplar, meltemler ve daha bir sürü şey...

Ve nihayetinde kalbinde genişleyen basitçe bir his. “Çok şükür iyiyim” diyen o incelikli hal...

Hepimiz biliyoruz ki hiç birimiz kalıcı değiliz bu devranda, geçip gidiyoruz... İşte bu yüzden bırakalım hayat bildiği gibi gelsin. Biz nasıl uyanıyoruz ona odaklanalım.

Mavileri mi yoksa grileri mi giyiyoruz üstümüze? Neyi seçiyoruz o sabah?

Nazım’ın dediği gibi yaşamak yanı mı ağır basıyor, yoksa kaybolup gitmek hali mi? Nihayetinde her şey geçmiyor mu?

Kimselerden beklemeden üstümüze simler, pırıltılar, ışıklar yağdırmak bizim elimizde.

Velhasıl kelam her zaman en güzel neyse, neyin zamanıysa o olsun. Bunu hem kendim hem de herkes için kalpten diliyorum...

Temmuz /2024

HAK MI HUKUK MU LÜTUF MU?

KİRA HUKUKUNDA GÜNCEL SORUNLAR

YAZAN: Avukat Zehra Birsen YAMAK

zehrabirsenyamak@hotmail.com

Umudun Kadınları Dergisinin Değerli Okurları:

Güncel hayatımızda önemli bir yer tutan konut ve çatılı işyeri kira sözleşmelerinden söz edeceğim.

Kira konusunu, 1 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunumuz düzenlemiştir. Kira konusu sadece konut ve çatılı işyeri kiralardan ibaret değildir, kira sözleşmelerinin çeşitleri vardır, kanun, kira sözleşmelerine çok sayıda madde ayırmasına rağmen, sosyal hayatımızda bizi en çok ilgilendiren kısmı, konut ve işyeri kiralari olduğundan, kanunun düzenlediği diğer kira ilişkilerini bu yazıda ele almayacağım.

Her şeyden önce; kira sözleşmesinin tanımını yapalım: Kira sözleşmesi, bir bedel karşılığında geçici bir süre için tarafa veya başkasına ait taşınır veya taşınmaz malın veya bir hakkın kullanımını sağlayan sözleşmedir. Bu tanımdan da anlıyoruz ki bir şeyi kiraya vermek için o şeyin sahibi olmamız şart değildir, kiralayan sıfatı ile de kiracı ile kira sözleşmesi yapabiliriz.

Kira sözleşmesi karşılıklı iradelerin birleşmesi suretiyle oluşur. Kira sözleşmesinin karşılıklı iki tarafı vardır; biri, bir bedel karşılığında o şeyden yararlanan kiracıdır, diğeri yararlanmaya razı olan taraftır. Bu arada; halkımız tarafından yanlış olarak bilinen hususa değinmek isterim; bir yeri kiraladığı için halkımız genelde kiracıyı kiralayan olarak adlandırmaktadır, oysa kiralayan kira konusu olan şeyi kiraya veren mal sahibi ya da kiralayan sıfatı ile sözleşmeyi yapan taraftır.

Dergimizin bu sayısını ilgilendiren konut ve çatılı iş yeri kiralarına dönelim:

Kira sözleşmelerinin yazılı olması kanuni bir şart değildir, taraflar sözlü olarak da kira sözleşmesi konusunda anlaşabilirler ancak taraflar arasında kiracılık ilişkisinden anlaşmazlıklar doğarsa, kanun önünde, mahkemelerde tarafların iddia ve savunma güçlükleri ortaya çıkacaktır. Hele de kiracı, kira bedelini kiralayanın bir banka hesabına yatırmıyor da elden veriyorsa, taraflar aylık kira bedelini mahkeme önünde ispat edemeyeceklerdir. Kirasını kiralayanına elden takdim eden kiracı, mal sahibine ya da kiralayanına güvendiği için imzalı bir belge almıyorsa, kiralayan taraf geriye dönük beş yıllık kira almadığını iddia ederek kiracıyı bulunduğu yerden çıkartabilecektir. Bu nedenle kira sözleşmelerinin yazılı olması, kiraların bir banka hesabına yatırılması veya PTT kanalıyla mal sahibinin ya da kiralayanın ikametgâh adresine gönderilmesi her iki tarafın da haklarının korunması açısından güvence sağlayacaktır. Kiracı ayrıca tıpkı kira göndermede olduğu gibi, kiralananın yan giderlerini de içinden gönderme masrafını kesmeden alacaklısına ödemek zorundadır.

Konut ve işyeri kiralarında, mal sahiplerinin veya kiralayanların, kiracılardan kanuni artışların çok üzerinde kira talep ettikleri günümüzde yaşanan en rahatsız edici konulardan biridir. Bunun tam aksine, rayiç bedelin çok altında kira ödeyerek mal sahiplerini mağdur eden kiracılar da vardır. Genelde konut ya da çatılı işyeri kiralamak isteyenler, emlak komisyoncuları vasıtasıyla kiralananak yeri bulduklarından, emlak komisyoncularının hazırladığı kira kontratlarını imzalamaktadırlar.

Emlak komisyoncularının tamamına yakın kısmı hukukun kira ilişkisinin düzenlediği maddeleri bilmediklerinden, hazırladıkları kontratlara da kanun nazarında çok geçersiz şartları doldurarak, zaten bu konuda kanuni haklarını da tam olarak bilmeyen kiracılar da bu şartların geçerli olduğunu sanarak, yapmak zorunda veya ödemek zorunda olmadıkları bedelleri ödeyerek mağdur olmaktadır. Emlak komisyoncularının çoğu, 2011 yılından önce yıllardır kira ilişkilerini düzenleyen eski kanun zamanından basılmış olan kırtasiyelerde satılan basılı kira kontratlarını kullandıklarından, haliyle hazırladıkları kira sözleşmeleri de Türk Borçlar Kanununa geçerli olmayan şartları içermektedir.

Kira sözleşmelerinde kiracıdan elden nakit olarak depozito alındığı görülmektedir. Türk Borçlar Kanunu bu şekilde depozito alınmasını yasaklamıştır, geçersizdir. Kiracı, mal sahibinin onayı olmaksızın çekilmemek üzere bu parayı bir bankanın vadeli bir hesabına yatırmak zorundadır, Banka, bu depozitoları yani güvenceleri ancak iki tarafın rızasıyla veya icra takibinin kesinleşmesiyle ya da kesinleşmiş mahkeme kararına dayanarak geri verebilir.

Ayrıca, kiracıya daha taşınmazı kullanmaya başlamadan önce tahliye taahhüdü altında bir belge imzalatmaktalar ki bu taahhüt belgesi tamamen geçersizdir fakat kiracıların çoğu bu bilgiye sahip olmadıklarından mal sahipleri tarafından kiralananandan çıkarılacaklarını sanıp mal sahibinin istediği kirayı vermektedirler. Tahliye taahhüdünün şartları çok incedir, mal sahiplerinin düzenledikleri bu belgeler geçersizdir, bu belgenin bir fotokopisini alıp bir hukukçuya danışmayan kiracı mal sahibinin her isteğine boyun eğmektedir.

Genelde kira kontratları düzenledikleri günden itibaren bir yıllık yapılmaktadır, isterlerse taraflar daha fazla yıl için de düzenleyebilirler. Kiracılar, kontrat süresinin dolmasıyla, mal sahipleri tarafından bulundukları yerden çıkarılabileceklerini zannetmektedirler. Kontrat süresinin dolmasıyla kiralanan yerden çıkma yani kiralananı boşaltma hakkı sadece kiracıya tanınmış bir haktır, kiracı eğer yeni kontrat döneminde kiralananı kullanmak istemiyorsa, kontrat süresinin dolmasından en az on beş gün önce, mal sahibine noter kanalıyla, kira süresinin bitiminde kira sözleşmesini yenilemeyeceğini bildirerek kira sözleşmesini sona erdirmek hakkına sahiptir. Kira süresinin dolması nedeniyle mal sahiplerinin kiracıyı bulunduğu yerden çıkarma hakları yoktur. Mal sahiplerinin kiracıları kiralanan yerden çıkartmalarının şartlarını kanun saymıştır. Kiracı, kirayı ve yan giderleri ödemezse, mal sahibinin kendisi ve aile efradı için kiralanan ihtiyacı varsa, kiracı, istenecek zamanı gelen kirayı ne miktar kira birikirse biriksin ödemediği için kanuni takibe maruz kalmışsa, kiracı, bir yıl içerisinde kira ödememekten iki defa kendisine noterden gönderilen haklı ihtarla maruz kalmışsa, kiracının aynı belediye hudutları içinde oturabilecek başka bir meskeni varsa, mal sahibi kiracısının kiralananandan çıkarılmasını dava yoluyla isteyebilir. Bu davaların da yerine getirilmesi gereken birçok usulü şartları vardır. Halk arasında kiracının tahliye konusunda

öylesine yanlış yaygın kulaktan dolma bilgiler var ki, kiracıları aleyhine dava açan mal sahipleri, kanunun aradığı bu usul şartlarını yerine getirmediklerinden davalarının mahkemece neden reddedildiğine bir anlam verememektedirler.

Kiracıların aylık kira bedellerine ne kadar zam yapacakları her yıl devletin resmi makamları tarafından açıklanmaktadır. Aşırı kira artışı yapan ve bundan şikâyetçi olan kişilere “neden bu kadar zam yaptınız” diye sorduğumda aldığım cevap şu oluyor.” Mal sahibim kirayı şu kadar yaparsan oturursun, kontratın bitiyor, vermezsen çıkarırım diyor, ben de mecburen mal sahibimin istediği kadar kiraya zam yaptım” diyorlar. Kiracıların çoğu, mal sahiplerinin kontrat süresi dolunca, kendilerini konuttan çıkarabileceklerini sanıyor. Oysaki Türk Borçlar Kanunu mal sahiplerinin kiracıları çıkarma sebeplerini saymıştır, bu sebepler arasında “şu kadar kira vermezsen çıkarırım” sebebi yoktur. Mal sahipleri boş olan taşınmazlarını istediği kadar yüksek kiraya verebilirler, bu kirayı verip de tutan varsa kanun buna karışmaz fakat içinde oturan kiracıyı kanun korur, mal sahibi keyfi olarak istediği kirayı alamaz. Kiracılar ödemekte oldukları kira miktarına devletin yayınladığı resmi zam oranlarını ekleyip yeni dönem kira parasını öderlerse mal sahiplerine bu konuda taviz vermezlerse belki bir nebze de olsa kiralar konusunda ülkemizde düzelme görülebilir.

Şunun da bilinmesini isterim ki, kira geliri dünyanın hiçbir ülkesinde geçim kaynağı değildir. Kişiye asıl gelirinin yanında bir ek gelir sağlamaktadır. “Bu kira ile geçinemiyorum” demek kanunen geçerli bir sebep değildir.

Türk Borçlar Kanunu’nun 2011 yılından önceki kanunlarda olmayan getirdiği çok önemli yenilikler vardır. Önceki yıllarda, kira borcu yanında kiralananın yan giderlerini ödemeyen kiracı hakkında mahkemede dava veya icra dairelerinde aleyhinde takip açıldığında, kiracı, salt kira borcunu ödeyip tahliye olmaktan kurtuluyordu, yan giderleri, avukatlık ücretini, icra giderlerini ödememişse kiracı hakkında tahliye kararı verilmiyordu. Türk Borçlar Kanunu ise; kiracının yan giderleri de ödemesini şart kıldı, ödemediği takdirde kiracı aleyhinde tahliye kararı verme imkânını getirdi.

Hayatımıza gelen ve daha önceki kanunlarda bulunmayan en önemli ikinci yenilik ise, mal sahiplerine tanınan gerekçesiz tahliye ismiyle kiracının kira kontratının mal sahibi tarafından sona erdirilerek, kiracıyı tahliye edebilme imkânıdır ancak kiracı kendiliğinden çıkmazsa, bu davadan sonuç elde edebilmenin de yerine getirilmesi gereken bazı şartları bulunmaktadır. Her şeyden önce: taraflar arasında imzalanmış yazılı bir kira kontratı bulunmalıdır. Bu kira kontratı ister bir yıllık olsun, isterse birkaç yıllık olsun, bu sözleşmenin kapsadığı sürenin adı, sözleşme yılıdır. Bu sözleşme yılından sonra eğer taraflar arasında başka hiçbir kontrat imzalanmamış ve bu sözleşme yılının bitiminden itibaren 10 yıl daha geçmişse, mal sahibi kiracıya gerekçesiz tahliye adı altında Noterlik kanalıyla, sözleşmenin bitiminden en az üç ay öncesinden kiracıya tebliğ edilmiş olmak

şartıyla, ihtarname gönderecek ve bu ihtarda sözleşme yılından sonra 10 yıl veya 10 yıldan daha fazla zaman geçmişse, bu zaman zarfında aralarında kontratın yenilenmediğini yani bu arada hiç yeni bir kontrat imzalamadıklarını, gerekçesiz tahliye hakkını kullanmak için kontratı yenilemeyeceğini, aralarındaki kira akdini feshettiğini bildirmek zorundadır. Kiracı sözleşme yılından sonra 10 yıldan daha uzun bir zaman kiralanana kullanmış olabilir, 10 yıl mal sahibine tanınmış en az bir süredir fakat bu 10 yıla bir de ilk başta yapılmış olan kontrat süresini eklemeyi unutmamak gerekecektir. Kiralananda sözleşme yılından sonra 10 yıl daha oturmuş bulunan kiracı ile mal sahibi arada bir kontrat yapmışsa, bu on yıllık süre yeni kontrat yılına eklenecektir ki, mal sahibi o zaman kiracısını uzun süre oturma nedeniyle gerekçesiz tahliye sebebiyle kiralanandan çıkaramayacaktır. Davaları, arada kontrat tazelenmiş olması sebebiyle mahkemece reddedilen mal sahipleri bu nedenle uzun süre oturan kiracılarını neden tahliye edemediklerine bir anlam verememektedirler.

Bir de mağdur olan mal sahiplerinden söz edelim; taraflar arasında yapılan kira kontratı tarihinden itibaren beş yıl geçmedikçe, mal sahipleri, kiracılarına karşı, kiralananın kira bedelinin tespitini mahkemeden isteyemeyeceklerdir. Çevrelerinde yüksek bedelleri içeren kira kontratlarını emsal göstererek kiralarını rayiç bedellere uygun olarak tespit ettirebileceklerdir.

Değerli Okuyucularım; kira konusu öylesine geniş bir alanı kapsamaktadır ki, bu sayıda sizleri aydınlatmam gerekenleri en kısa şekilde anlatmaya çalıştım. Sizlerden de ricam kiracılık konusunda daha önceden bilmediğiniz, bu yazımda öğrendiğiniz gerçekleri mümkün olduğunca etrafınızdaki kişilerle paylaşıp, gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlamak, bu şekilde mağdur olan gerek kiracıları gerekse mal sahiplerini korumak, herkesin hakkının herkese verilmesini sağlamaktır.

Dergi yöneticileri yazmamı istediği sürece bu hizmeti severek üstleneceğimi bildiriyorum.
Kalın Sağlıcakla.

14 Ağustos 2024

SICAĞI SICAĞINA GELENEKSEL İTİRAFLAR

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Kızımın önerisi üzerine Blogcu Elif Doğan'ın yazdığı 'Meğer Ben Feministmişim' kitabını okudum. Son derece içten ve samimi yazılmıştı. Günlük yaşantımda olagelenleri bir kez daha fark ettim ve dergiye taşımaya karar verdim. Bu kitabı okumanızı size de öneririm.

Sürekli değişimden söz ediyoruz ama bu konuştuğumuz kadar kolay bir iş değil. Başkalarına bazı önerilerde bulunurken, yaptıklarımızı, yapamadıklarımızı paylaşırsak, bu hem bizi rahatlatır hem de karşı tarafa ahkâm kesmemiş oluruz.

Eşim bulaşık yıkamayı çok seviyor. İlk zamanlarda bulaşık makinasını bile bu yüzden almak istememişti. Benim de canıma minnet, zaten pek hoşlaşmam bulaşık yıkamaktan, bıraktım ona bu işleri. Birlikte eğitimlere katıldığımız, kadın farkındalığı konusunda kendimizi geliştirmeye çalıştığımız arkadaşım bize geldi. Yiyoruz, içiyoruz, bulaşıklar dağ gibi yığılmaya başlamış. Aslında abarttım, dağ gibi değildi de arkadaşımın sürekli söylemesinden böyle kazınmış beynime. “Dur konuşurken şu bulaşıkları yıkayayım” dedi. Ben de anlattım durumu. İkna olmuş gibi görüne de aradan 5 dakika geçiyor geçmiyor, papağan gibi bulaşığın başına geçmeyi istiyor. Bu talebi bize her gelişinde tekrar etti. Bu kez de suçluluk duygusu üşüştü beynime. Ev sahibi olarak bulaşıkları yıkasam, misafirimi daha mı rahat ettiririm diye. Bunları ona hiç söylemedim. Bu duygu içten içe kemirdi beni. Neyse harekete geçmediğime göre birazcık da olsa baş edebilmişim.

İlk evliliğimde eşim il dışına gitti çalışmak için. Hafta sonları geliyor. O zamanlar MSN var. Akşamları kısacık takılıyorum. Eşimle aramızın açıldığını duyan bir kadın arkadaş, “O da eşiyle hiç ilgilenmiyordu. MSN’ye gireceğine biraz da ona zaman ayırsa ya” demiş. Adam derneğe gidiyor, gününün tamamını orada geçiriyor, ona bir şey diyen yok. Sonra il dışına çalışmaya gitti. Aramız iyice açılmıştı. Bu sefer de “Keşke onu il dışına göndermeseydin, yanında olsaydı böyle olmazdı” dediler. Bu bana o zaman çok ağır gelmişti. Hala da çok ağır gelir. Niçin başkasının sorumluluğunu benim üzerime suç yükleyerek değerlendirmeler yapılır ki? Bir başkasını ne kadar kontrol edebiliriz? Ben çalışmak için başka bir ile gitseydim, yine kadın olarak eşimi ihmal etmekle suçlanırdım. Suçlama ne kadar ağır olursa olsun, büyük bir haksızlıktı bu. Hiç de pes etmedim. Bu çok sağlıksız bir inanış. Birbirinden uzakta olmak, olacağı daha çok hızlandırır, daha da tetikler, o kadar.

Dışarıda pek faal olduğum dönemlerde, çevremdekiler benim hiç ev işi yapmadığımı zannederlermiş. Evimize gelenler, yemekleri görünce hayretler içerisinde kalıyorlardı. Neyse evimize gelenlerin aç kaldıkları hiç görülmedi. Acı ve daha komik olan da benim bu rolleri kabullenip savunmaya geçmem. “Ben hem dışarıda çalışırım hem de çok becerikli bir ev hanımıyım” mesajının üzerinde çok duruşum.

Alın size bir savunma daha. İlk eşim gündüz boş zamanlarının tümünü dernekte geçiriyor. Evden yemek hazırlayıp götürmesini teklif ediyorum, istemiyor. Öğlenleri sürekli çay simit yermiş. Çok da aydın olan bir erkek arkadaşım, “ya bu Şule evde hiç yemek yapmıyor herhalde. Adam sürekli kuru simide talim ediyor” diyormuş. Bunu duyunca, “Ben eşimin ve çocuklarımın sevdiklerini pişiririm. Elimden geleni yapıyorum...” diye devam eden sözleri sıraladığımı

anımsıyorum. Suçlu hissettirilmek öylesine illet bir yük ki bu yükten kurtulmak için neler yapmıyor insan? Hani hayat müşterektir? Tek maaşla geçinmek çok zordu. Peki, neden yemeyi hep kadın yapsın ki? Kuzu kuzu kabul etmişim suçlanmamak için.

Bu evliliğimde eşimle sürekli ayrı illerde eğitimler veriyoruz. Tabii yeni evlenmişiz. Ben evde olunca o dışarıda, o evde olunca da ben dışarıdayım. Arkadaşlarımdan sürekli şu sözleri duyardım? “Sen il dışında olunca eşin bundan rahatsız olmuyor mu?” ama ben evde olsam, eşim dışarıda olsa sorun yok, adam çalışıyor ne de olsa.

Bunları yazarken hem gülüyorum hem de düşünüyorum. Başka bir zaman da benim başkalarını nasıl yargıladığımla ilgili örnekleri paylaşacağım, size sözüm olsun. Uzaydan gelmediğimize göre yapmışızdır biz de böyle temelinde geleneksel olumsuz yargıları barındıran gaflar.

15 Ağustos 2024

TARİHTE İZ BIRAKAN KADIN ÖRGÜTLERİ - CEMİYET-İ HAYRİYE-İ NİSVÂNİYE

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Kadınların eğitilerek meslek hayatına kazandırılması amacını taşıyan “Cemiyet-i Hayriye-i Nisvan” 1908 yılında Selanik’te Zekiye Hanım tarafından kuruldu. II Meşrutiyet’in ilanından sonra Selanik’te kurulan ilk kadın derneğidir. Dernek, okullar açmış, kız okullarındaki eksiklikleri gidermeyi hedeflemiştir. Yetim ve yoksul kız öğrencilere yardımı dernek programına almıştır.

Tarihçesi

Genel dünya tarihi içerisinde olduğu gibi Osmanlı kadını da toplumsal hayata dâhil olurken büyük bir mücadele örneği sergiledi. Bu mücadele süreci Osmanlı kadını için uzun, yorucu ve sancılı oldu. Osmanlı Devleti’nde Tanzimat’la başlayan topyekûn modernleşme hareketi içinde kadının aile ve toplumdaki konumu sorgulanmaya başlandı. II. Meşrutiyet’in ilanıyla birlikte değişen siyasal ortam ve bunun en önemli yansıması olarak ivme kazanan hürriyet düşüncesi altında kadın konusu yeni bir boyut kazandı ve kadının özgürleşmesi konusundaki tartışmalar hızlandı. Böylesi bir siyasi Tanzimat süreci içerisinde basın yayın yoluyla bireysel taleplerini dile getirmeye başlayan Osmanlı kadınları, II. Meşrutiyet’in görece özgürlük ortamında, artık cemiyetler etrafında örgütlenerek kamusal düzeyde varlıklarını hissettirmeye başladılar. Kadınlar böylece, bireysel olarak basın yoluyla sorunlarına çözüm aramaya devam ederken, cemiyetler aracılığıyla da

taleplerini toplu bir şekilde ifade edebilme imkânına kavuştu ve basın hayatıyla sınırlı olan seslerini çoğaltarak bütüncül hâle getirmek için çalışmalara başladılar. Kısa zaman içerisinde, sosyal dayanışma ve yardımlaşma başta olmak üzere, eğitim ve kültür alanlarında, kadınları iş yaşamına sevk eden, kadının hak ve hukukunu savunmaya yönelik amaçlar doğrultusunda cemiyetler açıldılar.

Diğer yandan, Dönemin siyasi erki İttihat ve Terakki toplumun büyük bir kısmına erişebilmek için kadınların ve erkeklerin cemiyetleşme faaliyetlerini desteklediği gibi, Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte mevcut cemiyetlerin kuruluşlarını belgeleme ve tescil etme ihtiyacı kadın cemiyetlerinin resmi varlığının sorgulanmasını da gündeme getirdi. Böylece dönemin siyasi kanadından destek gören kadınların cemiyetleşme sürecinde çalışmaları hızlandı.

İşte bu şartlar altında Selanikli kadınlar, yaşadıkları dönemin siyasi ortamı ve içinde bulundukları toplumsal koşullar altında çeşitli cemiyetler kurdu. Selanikli kadınların cemiyetleşme çerçevesinde kamusal düzlemdeki var olma mücadelelerini incelerken karşımıza ilk çıkan cemiyetlerden biridir “Cemiyet-i Hayriye-i Nisvan”.

Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye’nin dikkate değer diğer bir özelliği de “Cemiyet-i Hayriye” ismini kullanmasıdır. Bu isim, cemiyetin toplumsal yardım ve hayır işlerini organize etmek amacıyla toplumun her kesimine hizmet etme çabasını yansıtmaktadır. Bu tür yardım cemiyetleri adlarından da anlaşılacağı üzere genellikle sosyal yardım ve toplumsal kalkınma konularında çalışırlardı. II. Meşrutiyet döneminde cemiyetlerin yaygınlaşmasıyla birlikte de Cemiyet-i Hayriye ismi sosyal yardım kuruluşlarının genel adlandırmalarından birisi olarak sıkça tercih edilmiştir.

Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye, hürriyetin ilanından yaklaşık iki ay sonra Eylül ayında Selanik’te yazın hayatının önde gelen kalemelerinden Zekiye Hanım’ın başkanlığında kuruldu. Kuruluş beyannamesini teslim ettiğinde, Selanik’teki yetkililerin ellerinde Cemiyetler Kanunu kapsamında bir kadın cemiyetinin varlığının ne şekilde değerlendirileceğine dair bir yasal karar yoktu. Dolayısıyla konuyla ilgili nasıl bir karara varılması gerektiğinden emin değillerdi. Bu hususta gerekli bilgiyi almak için Dâhiliye Nezareti’ne başvuru yapıldı ve Nezaret de bu konuyu gerek görüş almak gerekse de nihai kararın verilebilmesi için Şûra-yı Devlet’e gönderdi. Başvuruyu değerlendiren Şûra-yı Devlet üyeleri Cemiyetler Kanunu’nun 5. maddesi uyarınca “... nisvânın dahi tarifât-ı kanun dairesinde cemiyet teşkil edebilecekleri derkâr bulunmuştur...” hükmüyle kadınların hukuki düzlemde cemiyet kurabilmelerinde bir sakınca olmadığına karar verdi. Alınan kararla kadınların cemiyet kurması konusunda yeni bir kararnameye gerek duyulmadığı ve yürürlükte olan kanunun bu konuda herhangi bir sınırlama getirmediği kanaatine varıldı. Böylelikle kadınların cemiyetleşme faaliyetleri artık yasal bir çerçeveye oturtulmuş oluyordu.

Cemiyet yayınladığı nizamnâmesinde (tüzüğünde) kuruluş gerekçesini; maarife (eğitime) hizmet, ihtiyaç sahiplerine yardım elini uzatmak ve kontrolü altındaki okulların tüm ihtiyaçlarıyla

ilgilenmek olarak açıkladı. “Mukarrerat” (kararlar) kısmındaysa cemiyetin yönetim ve çalışma usulleri düzenlendi. Buna göre üyeler haftada bir Pazartesi günleri Yalılar mevkiinde Karlı Arslan karşısında Merhum Telci Osman Efendi’nin eşi Emine Hanım’ın evinde toplanacaklardı. Üyelik şekliyse biri aza-yı idare, diğeri aza-yı fahriye olmak üzere iki kısma ayrıldı. Aza-yı idare cemiyete üyelik aidatı ödemekle birlikte çalışmalarının karşılığı olarak da bir miktar maaş alacaktı. Ayrıca herhangi bir engel bulunmadığı takdirde her toplantıya katılması da zorunluydu. Aza-yı-fahriye ise ödemekle sorumlu tutulduğu aidatı vermekle birlikte sadece kendilerine verilen görevleri yapmakla yükümlü kılındı.

İcraatlar kısmında ise düzenlenecek piyangoların ve sergilerin ne şekilde olacağı açıklanıyordu. Bu maddeye ek olarak bahsi geçen etkinliklerden toplanan paranın cemiyetin himayesindeki kız öğrencilerin masraflarına ve ihtiyaçlarına göre nasıl kullanılacağı açıklanıyordu. Artık cemiyet üyeleri fedakârlığa hazır olduklarını ve bu düşünceden hareketle erkeklerden mümkün mertebe destek almadan kendi imkânlarıyla var olma savaşı vereceklerini kesin bir dille ifade etmiş oldular. -ki bu uygulamadan daha sonra vazgeçeceklerdi- Bu güçlü söylem, kadınların kendi çabalarıyla erkeklerden bağımsız olabilme amacının bir tezahürü niteliğindeydi. Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye üyeleri faaliyetlerine başlarken cemiyetin kamuoyu tarafından kabul görüp görmeyeceği konusunda çekinceler yaşamışsalar da kısa zamanda önce Selanik olmak üzere İstanbul ve Edirne gibi şehirlerden cemiyete başvuru taleplerinin gelmesi bu çekinceyi ortadan kaldırmıştı. Öyle ki, cemiyete sadece ülke sınırları içerisinde değil; yurtdışından da ilgi gösterildi. İngiltere’nin Manchester şehrinde ikamet eden bazı Osmanlı vatandaşları fahri üyelik sıfatıyla gönüllülük esasına dayalı olarak cemiyete hizmet etmek istediklerini bildirdiler. Cemiyetin kurucu ismi Zekiye Hanım, bu ilgiden büyük bir memnuniyet duyduklarını Kadın dergisinde “Beyan-ı Hakikat” başlıklı yazısında paylaştı.

Emine Hanım’ın Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye’ye sadece evinin kapılarını açmakla kalmayıp, aynı zamanda kız çocuklarının eğitimi konusunda gerçekleştirdiği katkılar, onun toplumda etkili bir yardımseverlik figürü olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Selanik’te Terakki Ticaret Mektebi İnas kısmı ile Yalılar İnas Şubesi’nin inşasını üstlenmesi, kız çocuklarının eğitimine sağladığı önemli bir destektir.

Cemiyet kamuoyunun yanı sıra basın hayatından özellikle de yerel basında yayın yapan Kadın dergisinden büyük bir ilgi gördü. Zira bu dergi cemiyetin tüm çalışmalarını sütunlarına taşıyarak, adeta cemiyetin yayın organı gibi çalıştı. Derginin iletişim adresi aynı zamanda cemiyetin adresi olarak gösterildi ve cemiyetle alakalı her konuda dergiye müracaat edilebileceği bilgisi paylaşıldı. Aynı zamanda, cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım dergide yazarlık yapmakta ve bu vesileyle cemiyetle ilgili düzenli bilgi akışını da buradan paylaşmaktaydı.

Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye'nin Çalışma Sahası ve Faaliyetleri

İlk bakışta Cemiyetin adından yola çıkılarak asıl amacının şefkat, merhamet ve muavenet (yardımlaşma) anlayışı üzerine kurulduğu düşünülebilir. Ancak tüzüğünden cemiyetin gerçek hedefinin eğitimseverlik olmakla birlikte kadınların toplumdaki varlığını daha da yükseltmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım esas maksatlarının eğitime, dolayısıyla kız okullarına yardım etmek olduğunu her fırsatta dile getirmekten geri durmuyordu. Cemiyet üyeleri Osmanlı kadınlığının yükseltilmesi için sonsuz bir azim ve sebatla çalışırken yeni kuşağın yaratılmasında kızların eğitiminin ne denli önemli olduğunu sürekli dile getirmekteydi. Bu bilinçle hareket eden cemiyet, açıldıktan kısa bir zaman sonra Terakki Mektebiyle iletişime geçti ve burada okuyan yardıma muhtaç kız öğrencilerin eğitimiyle ilgilenmek istediğini bildirdi. Nitekim Terakki Mektebi Komisyonu'na yapılan başvuru sonrasında cemiyet yardıma muhtaç beş kız öğrencinin eğitim masraflarını üstlendi. Ayrıca, inas mekteplerinin kontrol edilmesi ve daha iyi şartlara kavuşması için Terakki Mektebi Komisyonu ile iş birliği yapıldı. Cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım, üyelerden sekiz kişiyi bu konuyla ilgili olarak görevlendirdi. Görev verilen üyelerden dördü Selanik İnas, diğer dördü de Yalılar İnas Mektebi'ni belli bir düzen çerçevesinde teftiş etmekle sorumlu tutuldu. Böylece cemiyet, Terakki Mektebi Komisyonu ile hareket ederek kız öğrencilerin daha iyi şartlar altında eğitim almasına öncülük etti. Gerçekten de bir kız öğrenci tarafından cemiyete gönderilen mektup, bu çabayı doğrular niteliktedir. Gönderilen mektupta maddi sebeplerden dolayı okumakta zorlanan kızların eğitimine destek verildiği için cemiyet üyelerine minnettar olduğunu belirten öğrenci ayrıca çalışmaların devam etmesi için de temennide bulunmaktaydı.

Cemiyet ile Terakki Mektebi Komisyonu arasındaki ortak çalışmalar yalnızca bu faaliyetlerle sınırlı kalmadı. Düzenlenecek piyango çekilişleri ve sergiler için Terakki Mektebi'nin Yalılar Şubesi irtibat adresi olarak gösterildi ve tüm Osmanlı hanımları bu organizasyonlara davet edildi. Bu kolektif çalışmalar sayesinde Terakki Mektebi Komisyonu ile Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye arasında yardımlaşma esasına dayalı organik bir bağ kuruldu. Terakki Mektebi Komisyonu ile Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye'nin uyumlu çalışması yerel basında özellikle Kadın dergisi tarafından yakından takip edildi ve daha fazla iş birliği yapmaları için çağrıda bulunuldu. Yapılan çağrıda Terakki Mektebi'nin İnas Şubesi'nin kısa bir sürede ilerleyebilmesi ve gelişebilmesi için cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım'ın müdire olarak bu okula atanması istenmekteydi. Bu tavsiye hiç şüphesiz ki Zekiye Hanım'ın hem ilerici düşüncelerinden hem de kurucusu olduğu cemiyetin kızların eğitime dair yüklendiği misyonundan kaynaklıydı.

Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye, sadece Müslüman kız çocuklarının değil; Gayrimüslim kız çocuklarının da eğitim faaliyetlerini yakından takip etti. Selanik'te Baron Hirsch Hastanesi

civarındaki Musevi İnas Mektebi'ne bizzat bir ziyarette bulunan ve oraya ait gözlemlerini “Şayan-ı Takdir Bir Gayret-i Milliye” başlığıyla Kadın dergisinde yayımlayan Zekiye Hanım, Musevi vatandaşların, kızların eğitimiyle ilgili çalışmalarından, orada gördüğü düzen, temizlik ve gayrete duyduğu hayranlığı belirterek değerlendirmekteydi. Yazısının devamında bir an evvel Müslümanlar tarafından da bu gibi örneklerin dikkate alınarak kız okullarının daha iyi koşullarda eğitim verebilmesi için gerekli bağış ve yardımların artmasını talep etmekteydi. Maarif yöneticilerini de kızların eğitimi için gerekli çabayı göstermemelerinden dolayı eleştiriyor ve herkesin görevini layıkıyla yerine getirmesini istiyordu. Her fırsatta gerek kaleme aldığı yazılarında gerekse konuşmalarında kızların eğitimi konusunu sürekli gündemde tutmaya gayret eden Zekiye Hanım, 25-28 Aralık 1908 tarihinde cemiyet adına organize edilen sergide eğitimin kadın-erkek fark etmeksizin herkes için ne denli önemli olduğuna vurgu yaptı ve karanlıktan aydınlığa çıkabilmek için tek yolun eğitim olduğunu söyledi. Konuşmasının devamında ise Osmanlı toplumunda kadına bakış açısını sorgulayarak kadınların karşılaştığı problemlere dikkat çekti. Zekiye Hanım, kadınlara yönelik yaptığı bu konuşmasını meşrutiyetle özdeşleşen “yaşasın müsavat ve hürriyet (Yaşasın özgürlük ve eşitlik)” sözleriyle sonlandırdı.

Cemiyet, mevcut varlığını sürdürebilmek ve hedeflerini gerçekleştirebilmek için çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelirlerle kendisini finanse etmekteydi. Sabit gelir kaynağı üyelerden alınan aidatlardı ancak, cemiyetin sorumluluğunu üstlendiği inas mektepleriyle birlikte okuttuğu kız öğrencilerin masraflarını karşılayabilmek için daha fazla maddi güce ihtiyacı vardı. Bu amaçla, bağışlar yoluyla bütçesini güçlendirmek isteyen cemiyet sürekli sergiler ve piyangolar düzenledi. Bu organizasyonlarda verilecek eşyalar hem cemiyet üyeleri hem de yardımsever kadınların gayretleriyle sağlandı. Eşyaların içeriğine baktığımızdaysa masa örtüsü, kadife duvar süsü, örtü, şal, gömlek, bohça gibi kadınların el emeğine dayalı çeşitli ürünlerden oluşuyordu. Cemiyet yararına düzenlenen sergilere ve piyangolara ilgi yoğun oldu ve katılımcıların isimleri Kadın dergisinde yayınlanan listelerde halka duyuruldu. Bu listelerin bazılarında kimi, Cemiyetin yapmış olduğu sergiler ve piyango çekilişleri Kadın dergisinde ilan edilmekteydi. Yardım severlerin çekilişte kendilerine çıkan hediyeleri kabul etmeyerek yeniden cemiyete bağışladıkları görülmektedir. Ayrıca bu isim listelerinin içeriğine bakıldığında İsmail Kemal Efendi haremi Hanımefendi, Selanik Muhlis Efendi haremi Hanımefendi, Madam Lombardu, Madam Avoadya Penhazi gibi Müslim veya Gayrimüslim fark etmeksizin birçok yardımseverin katıldığı; ancak organizasyonlara iştirak eden kadınların bilhassa da Müslüman kadınlarının kendi isimleriyle değil de eşlerinin unvanlarıyla ya da isimleriyle kaydedildiği görülmektedir. Buradan hareketle Osmanlı toplumunun genelinde hala kadınlara karşı taassubun diğer bir deyişle baskıcı bir anlayışın olduğu söylenmelidir. Eşlerin unvanlarına ve mesleklerine baktığımızda ise sergi ve piyangolara iştirak

eden kadınların orta ve üst gelirli sınıfa mensup olduklarını tespit ediyoruz. Cemiyetin çalışmaları ve faaliyetleri sadece toplum tarafından desteklenmedi. Cemiyet hanedan üyelerinin de nazar-ı dikkatinden kaçmamış olacak ki; Sultan Abdülaziz'in kızı Nazime Sultan'a herhangi bir başvuru yapılmaksızın hayırseverliğiyle cemiyete 5 Osmanlı lirası bağışlamıştı. Cemiyete bağış yapan diğer bir hanedan üyesi de Sultan Reşat oldu. Üç haftalık bir Rumeli seyahatine çıkan Sultan Reşat, bu gezi sırasında Selanik dâhil olmak üzere çeşitli Balkan şehirlerini dolaştı. Sultan'ın Selanik'e yaptığı ziyaret sırasında, Selanikli kadınlar seyahatin anısına ve teşekkürlerini sunmak amacıyla çeşitli armağanlar sundu. Bu ziyaret sırasında, kadınlar, Sultan'a yöresel el sanatları veya özel olarak hazırlanan hediyelerle teşekkürlerini iletiler. Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye üyeleri de Sultan Reşat'a incilerle bezenmiş iğne işi bir kese hediye etti. Bu hediyeye karşılık Sultan Reşat da cemiyete 30 lira para yardımında bulundu. Cemiyet her ne kadar bağış yoluyla ya da bahsi geçen organizasyonlarla sermayesini güçlendirmeye çalışsa da istediği ölçüde parasal kaynağı sağlayamadı. Bu sorun karşı karşıya kaldıkları en büyük problemlerden biriydi. Maddi sıkıntılar sebebiyle cemiyet, sorumluluğunu üstlendiği inas mektepleri ile istediği ölçüde ilgilenemedi. Bu nedenlerden dolayı olumsuz eleştirilere de maruz kalmaktaydı. Zekiye Hanım'a hitaben gönderilen bir yazıda, kız çocuklarının eğitimi konusunda gerekli hassasiyeti ve çabayı göstermediği için Maarif Nezareti sertçe eleştirilmekteydi. Bu soruna çözüm aramak içinde Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye üyeleri göreve çağırılıyor ve cemiyetin önderliğinde inas mekteplerinin ıslahı için derhal çalışmaların başlatılması isteniyordu. Kadın dergisi editörü ve yazarlarından Enis Avni de "Osmanlı Kadınları Cemiyat-ı Müteşekkilesi ve İki Noksan (Osmanlı Kadınları derneklerinin oluşumu ve iki eksik)" başlıklı yazısında Osmanlı kadın cemiyetlerindeki iki temel sorundan bahsediyordu. Zekiye Hanım'ı muhatap alarak kadın cemiyetlerindeki iki eksikliğin maarif ve sanayi olduğunu eleştirel bir üslupla dile getiriyordu. Enis Avni'ye göre bütün büyük kentlerde bir inas ibtidaî mektebinin (Küçük kız okulu) açılması yüzyıllardır karanlıkta kalan kadınların aydınlatılması için mühim bir ihtiyaçtı. Bu doğrultuda, mevcut inas mekteplerinin (Kız okulları) durumu iyileştirilmekle birlikte Maarif Nezareti'ni beklemeden şahsi gayretlerle yeni inas mekteplerinin de açılması şarttı. Okula devam edemeyen ya da okul zamanı geçmiş kadınlar içinse Enis Avni'nin önerisi Fransa'daki gibi bir "Sanayi '-i Tezyine-i İttihad-ı Nisvân Cemiyeti" (Kadınlara iş/meslek öğreten kurumları yöneten dernek) açmak ve bu kurumlar aracılığıyla kadınlara meslek öğretilerek onları iş sahibi yapmaktı.

Cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım, bu eleştiriye tepkisiz kalmayarak; Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye'nin asıl amacından kesinlikle vazgeçmediğini, ancak ekonomik yetersizlikler sebebiyle bu gibi çalışmalara istedikleri gibi devam edemedikleri cevabını vermek zorunda kaldı. Zekiye Hanıma göre cemiyet yardım toplarken iki önemli sorunla

karşı karşıyaydı. Bunlardan ilki toplumun genelinde kız çocuklarının okutulmasına karşı genel bir taassubun diğer bir ifadeyle önyargının olmasıydı. Zekiye Hanımın, toplumda cami, tekke ve çeşme yapımına gösterilen çabanın aynı şekilde kız çocuklarının okutulmasında gösterilmediğine dair açık bir eleştirisi vardı. Hatta eleştirisini daha da ileriye götürerek Müslüman toplumun bir kesiminin kızların eğitimi için harcanan parayı gereksiz bulduklarını söyledi. İkinci husus olarak da iane (yardım) toplamanın kadınlar için zorluğuna ve bu konuyla ilgili olarak halktaki taassup anlayışına dikkat çekti. Bu şartlar altında Zekiye Hanım’a göre yeni bir okulun yapılabilmesi için yalnızca kadınların mücadelesi yeterli değildi. Cemiyetin kuruluşundaki uygulamanın aksine erkeklerden de güç ve destek alınması artık elzem bir durumdu. Ayrıca, problemler yalnızca maddi sorunların çözülmesiyle ya da yeni okulların açılmasıyla sona ermiyordu. Toplumun geneline hâkim olan kız çocuklarının eğitime yönelik ön yargının hala devam etmesi, Maarif Nezareti’nin kız okullarına yeterli desteği vermeyerek kayıtsız bir tutum sergilemesi ve iyi yetişmiş kadın öğretmenlerin eksikliği sorunların başındaydı.

Tüm bu olumsuz koşullara rağmen cemiyet üyeleri yılmadan çalışmalarına devam etti çünkü kadınların en kısa sürede kamusal alana kazandırılması gerekliydi. Bunun için de ilk koşul iktisadî hayatta var olabilmelerini sağlayacak meslek bilgisini öğrenmeleri idi. Bu meslek bilgisi de kadınların yeteneklerini gün yüzüne çıkaran bıçkı, dikiş ve dolayısıyla terzilikti. Enis Avni’nin de eksikliğinden bahsettiği ve cemiyetle aralarında bir tartışma konusu haline gelen sanayi atölyesini açmak artık cemiyet üyeleri için bir varoluş meselesi haline gelmişti. Cemiyet, artık bir an önce sanayi atölyesi açabilmek için harekete geçti. Sanayi atölyesinin kurulması için ilk adım yine cemiyetin kurucusu Zekiye Hanım’dan geldi. Kaleme aldığı “Bir Pederin Hatası” isimli romanının gelirini atölyenin kurulması için bağışladı. Cemiyet, Avrupa’da kadınların istihdam edildiği bıçkı-dikiş dolayısıyla sanayi atölyelerinin varlığına dikkat çekerek, sanayi atölyesinin Osmanlı topraklarında da kurulmasıyla kadınlar için yeni bir dönemin başlayacağını müjdeledi. Bu ilanın ardından yaklaşık beş ay gibi kısa bir süre zarfında atölye faaliyetlerine başladı. Zekiye Hanım, atölyenin kuruluşunu sanat olması nazar-ı dikkate alınmış cemiyetimiz yani Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye tarafından bir bıçkı dikiş imalathanesi açılmıştır.” diye duyurdu. Cemiyeti Hayriye-i Nisvâniye bu girişimi ile istihdam ettiği yoksul ve kimsesiz kadınlara bir yandan meslek öğretirken diğer yandan da hayatlarını idame ettirmelerinde ön ayak oldu. Böylece, birçok mağdur kadına yardım eli uzatıldı.

Çalışacak kuvvette ve durumdaki kadınlara yardım etmek onları hazıra alıştırmak ve tembelliğe itmek demekti. İşte bu yüzden bir sanayi atölyesinin kurulması çok önemliydi. Artık

kadınlara yardım etmek demek onların yeteneklerini kullanmalarını sağlayarak iş yaşamına kazandırmaktı. Ayrıca, kadınların iş yaşamına kazandırılmasındaki tek amaç zaruretten doğan ihtiyaçlardan olmamalıydı. Kadınlar bir birey olarak çalışma yaşamına katılmalı ve aile bütçesine destek olmalıydı. Onlar iş hayatında varlık göstermeye azmettikçe böyle teşebbüsler ayakta kalabilecekti.

Böylece, Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye Osmanlı kadınlığının yükseltilmesi için iki koldan mücadele etmeye başladı. Bunlardan ilki cemiyetin neferliğini üstlendiği eğitime hizmet etmek diğeri de kurduğu sanayi atölyesi aracılığıyla kadınları çalışma yaşamına kazandırmaktı. Cemiyet sanayi atölyesini açarak diğerkadın cemiyetlerine örnek olurken bir süredir bu konuyla ilgili olarak üzerindeki eleştiri oklarından da sıyrılmış oldu. Cemiyet, sanayi atölyesi sayesinde bir yandan kadınlara istihdam sahası yaratırken diğeryandan da atölyede ürettikleriyle çevre hastanelerdeki yoksul hastalara şefkat elini uzatıyordu. Ayrıca cemiyet, Selanik'teki "Osmanlı Kadınları Şefkat Cemiyet-i Hayriyesi" ve "Rum Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniyesi" ile bir yardım kampanyasında yer alarak bölge hastanesinde yatan yoksul hastalar için yatak, çamaşır takımı vb. eşyaların üretimini üstlendi. Bu iş birliği yerel basında büyük takdirle karşılandı ve Osmanlılık adına mühim ve kıymetli bir hareket olarak değerlendirildi.

Böylece cemiyet toplumsal dayanışma faaliyetlerinin de merkezinde yer almaya başladı. Gerek eğitim faaliyetleri gerekse toplumsal dayanışma ve yardımlaşma için büyük bir fedakârlıkla hizmet eden cemiyetin faaliyetleri dönemin siyasi konjonktüründen etkilenerek değişiklikler gösterdi. Nitekim 1911 yılında İtalya ile başlayan savaş sırasında İttihat ve Terakki, Selanik'te "Trablusgarp Muavenet-i Milliye Şubesi"ni kurduğunda yerel kadın cemiyetleri buraya ilgilerini ve desteklerini esirgemediler. Bu yerel kadın cemiyetlerinden biri "Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniyesi", diğeri de "Osmanlı Kadınları Şefkat Cemiyeti Hayriyesi"ydi. Birçok defa yardımlaşma kampanyasında bir araya gelen bu iki kadın cemiyeti şimdi vatanseverlik duygusuyla cephede savaşan askerler için yatak, örtü vb. eşyalar temin ederek, orduya yardım elini uzatıyordu.

Cemiyet olağan süreçte başta eğitim, sonrasında hayırseverlik ve vatanseverlik maksadıyla faaliyetleri devam ederken Balkan Savaşları'nın yarattığı yıkıcı koşullardan etkilendi. Kasım 1912 tarihinde Selanik'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi Selanik'te kurulan kadın cemiyetlerinin mevcut durumunu tehlikeye soktu. Dolayısıyla savaşın yarattığı kargaşa ortamı Cemiyet-i Hayriye-i Nisvâniye'nin de varlığını olumsuz yönde etkiledi ve faaliyetlerini sürdürmesine imkân tanımadı. Nitekim bu koşullar altında cemiyetin mevcut durumu takip edilemediğinden ne zamana kadar devam ettiğine dair somut bir veri de yoktur. Büyük olasılıkla cemiyet şehrin işgali sırasında ya da hemen sonrasında faaliyetlerini durdurmak zorunda kaldı.

KAYNAKLAR:

Oxford Languages sağlayıcısından tanımlar

Daha fazla bilgi

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3561173>

Şirin EKER

KARA KEDİCİK

Yazan: Yayla BOZTAŞ

yaylaboztas@yahoo.com

Bahçedeki sallanan koltuğun minderlerinin üzerine kıvrılıp yatarken gördüm onu. Geçen yıl dört kardeşi ve annesine devamlı yemek verdiğimden bu evi kendi evi olarak görüyor teklifsiz davranıyordu.

Yanına yaklaşınca yüzüme her zamankinden farklı baktı, “Kalk oradan!” dediğimde kalkmadı biraz daha sesli bağırınca bile kalkmakta ikilem yaşadı. Elimle itip uzaklaştırınca kalktığı yerde üç tane birbirine sokulmuş kapkara yavruları gördüm. Hayretimden çılgık atınca birkaç adım gidip bekledi, uzaklaşmıyordu bir türlü. O zaman annelik güdüsüyle kendini feda ettiğini anladım.

“Aman annecik mi oldun sen? Ama sen daha kendin çocuksun diyerek nazlamaya başladım onu. Ses tonumdaki sevgi iletişiyle rahatladı. Hemen bir koli buldum minder yerleştirip küçük kara topları oraya taşıdım, anneyi de tutup yanlarına koydum. Ben çok rahatladım onu ev sahibi yaptım diye. Ama o benim düşüncemde değilmiş ki yarım saat sonra koyduğum yerde bulamadım ne onu ne kara topları. Yavrusuna dokunmamdan hoşlanmamış olacak ki bahçede onu koyduğum kolinin yanındaki ıvır zıvır dolabının arkasına taşıdı küçümenlerini. Nasıl sığındın o daracık yere, nasıl emzirebildin o gözü kapalı minnakları. Her sabah penceremi açtığımda ön patileri pencerenin önündeki mermerin üstünde, yalnızca ağzını açarak yüzüme bakıyor. Nasıl bir iletişimse hareketle anlaşıyoruz. Sağır mı belledin beni kırçıl anacık? Yüzündeki ifadeden, gözlerindeki istekli bakıştan benden yemek istediğini anlıyorum. Ah diyorum deli anacık hem benden kaçırıyorsun yavrularını hem de güvenmediğin bu kadından mama istiyorsun. Vermez miyim? Hemen avuçluyorum kendi kedilerimin kaliteli mamasından önündeki kaba koyuyorum. İştahla yerken herhalde bir taraftan da “Bu ne kadar güzel, hiç böyle mama yememiştim,” diyorsun. Mama alırken ‘sokak kedileri için’ diye belirtmem hem beni zedeler hem Allahtan korkarım hem mamacıya mazeret bildiririm. Ayrımcılık. Benimkiler en kaliteli mamayı yerken sokak kedileri diye ayırıp ucuz mama almak dokunur bana her zaman. Suç ülkedeki ekonomik darlıkta mı bende mi? Pırlantadan KDV almayan devlet kedi mamasından %18 vergi alıyor. Ne kadar insafsız bir davranış değil mi?

Konuyu değiştirmeden anlat neler yaptı siyah, sarı kırçılı kedicik, anlat. Nerede kalmıştım... O daracık yerde yavrularını şefkatle bakarken karnı günde birkaç kez doyurulurken ne demeye alıp gitti çocuklarını anlayamadım. Kuru taşta yatmasınlar diye eski bir havlu atmıştım yattığı yere. Yanlış yapmışım. Sonraki gün baktım ki yavrular yok. Al sana bir taşınma daha. Bu kırçıl kızın kiralardan haberi yok galiba. Bu kez nereye gittiğinin peşine düştük. Komşumuzun ara sıra girilip bir şeyler aldığı fazlalıklarla dolu deposundaki bir dolabın çekmecesinden çıkmasınlar mı? Neredeyse duvara dayalı dolabın çekmecesine ışınıldın mı a kızım? Kemiksiz misin? Ama üç değil iki tane. Taşınırken ziyan olmuş gariplerimin biri. Tabii çekmeceyi çekince birbirine sarılmış iki kara yumağı gördüğümüzü anaları da gördü. Görür de durur mu? O gün taşındı yavrular. Nereye mi, keşke görmeseydim. Aylardır ağacın altında kızağa çekilmiş duran komşumuzun teknesine. Brandasının arasından girip aklınca gizledi yavrularını. O görmeden brandayı kaldırıp bakayım derken göz göze geldik. Ezik, ürkek baktı yüzüme. Yine mi sen der gibi. Keşke bakmasaydım diye kızdım kendime.

Yemek için devamlı pencereimin önüne, ağzını açıp kapatarak, yüzüme mahzun ve yalvarır gibi bakarak geldi. Ona hep güzel şeyler verdim, okşadım, ürkekliğini geçirmeye çalıştım...

Benden korkma demek istiyordum, “Anla beni ben dostum, hayvan severim. Geçen yıl bebekken seni de ben büyüttüm. Hani dört kardeştiniz. Önce bir kardeşin kaybolmuştu ama sen hep geldin, yedin, kaçtın. şimdi de senin yavrularına bakacağım, korkma ne olur. Anla beni.”

Ah keşke hayvanlarla konuşma özelliğim olsaydı. Her şey ne kadar güzel olurdu.

Eveet ne diyordum, en son tekneydi benim kırçıl, ürkek kızım...

Bir gün teknenin sahibi bakım onarım için brandasını açtı, anlayacağınız üzere yavruya ve anneye yeniden yol göründü. Kendisi küçük annecik nasıl ağzında taşıyordu yavrusunu aklım almıyordu. Bu taşınmaları bilen anne ve kedi evinde konaklayan biz ev sahiplerinde bir merak, soruyoruz, araştırıyoruz. Sonunda ağzında yavruyla ikinci katın balkonundan girerek yeni bir ev kiralamış. Yavruyu emzirmiş büyük olasılıkla karnını doyurmak için bana gelmiş. Kedi sesini duyunca evin her yanını arayan komşumuz sonunda yatak odasında elbise dolabının çekmecesinde bulmuş bahtsız mülteciyi. Anne yavrusu için ağlar, yavru annesi için, komşu onları buluşturamadığı için... Neyse yavruyu çıkarıp balkona koyunca sorun bitmiş. Bakmayın bitmiş dememe, salonda otururken kedilerimin büyük bir merakla cam kapıdan baktıkları yere ben de baktım. Ne gördüm dersiniz bizim cılız kırçıl ağzında karacık yavrusuyla oyunlarımızı koyduğumuz küçük sandıktan içeri sızıyor. Sevindim yine ana ocağına geldi, yakınımda, zarar görmeyecek, bir daha taşınmayacak diye.

“Artık o elverişsiz yerde ne yapıyor?” diye merak etmeyeceğim. Tutup minder koymaya kalksam bir taşınma daha gelecek başına, anacığın ağzında yavruyla, duvar, çit tırmanıp durması,

telaşı, korkusu içime dokunuyor. Oraya yaklaşmamaya, kedilerimi de yaklaştırmamaya çalışıyorum. “Aman ha!” diyorum “Sakın bakma, yavruyu görme!”

Günde üç, dört öğün pencereme dayanıp en güzel yemekleri yese de onu okşamama izin verse de bu küçük anne, yavruları konu olunca çok hassas. Dileğim, isteğim tek kalan yavrusunu sağlıklı büyütsün ve bir daha anne olmasın. Onun için çok yorucu bir deneyim annelik.

ARI KOVANI 1. BÖLÜM

BAŞARILI BİR HEYKEL USTASI

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Eylem YURTSEVER

Şule: Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, Arı Kovanı köşemizin bu ayki konuğu, bir çoğunuzun şiirlerinden, yazılarından ve öykülerinden dergimiz aracılığıyla tanıdığımız ve bazılarınızın da ‘İsimsiz Hikayeler’ web sitesinden tanıdığınız Eylem Yurtsever ile birlikteyiz. Kendisiyle bir dizi röportaj gerçekleştireceğiz. Çünkü çok yönlü bir arkadaşımız. Kendisi böyle söylemiyor ama siz de bu söyleşileri izlerken farkında olacaksınız. Önce heykelcilik kısmını konuşacağız. Başka bir bölümde de yazma, bilgisayar deneyimlerini konuşacağız. Hoş geldin Eylem. Seni kısaca tanıttım ama sen yine de geçmişini anlat istersen.

Eylem: Kendimi bildim bileli yazıyorum. Beni tanıtacak en önemli şey, yazıyor oluşum. Çünkü bazı insanların hayatta önem verdikleri şeyler olur. 34 yaşımdayım. Şu an bir kamu kuruluşunda çalışıyorum. Eskişehir’e yeni taşındım. Şu ana kadar üç kitabım çıktı. Bir ara davul, bateri çalışırdım. Sonra bıraktım.

Şule: Görme durumun nasıl:

Eylem: Hiç görmüyorum. Belli bir oranda duyma kaybım da vardı. Hala var ama sorun çoğunlukla giderildi.

Şule: Körler Okulu geçmişin var mı?

Eylem: ilkokulu körler okulunda, liseyi de normal okulda okudum. Üç üniversite kazandım. Belli bir derecede okudum ama hiçbirini bitiremedim. Bir tanesi, Ege Üniversitesi Radyo Televizyon ve Sinemaydı, onu bir yıl okudum. Ardından İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim. Orada iki yıl okudum. İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği Dramatoloji bölümünün yetenek sınavını kazandım. Bu bölümü okumayı çok istiyordum. Bazı

sıkıntılar nedeniyle okuyamadım. İstemeyerek bırakmak zorunda kaldım. Diğerlerini kendi isteğimle bıraktım.

Şule: Çok ilginç olan üç sanat bölümüne girmişsin. Kendi isteğinle bıraktığın bölümler yeterince sarmadı mı?

Eylem: Evet sarmadı. Bir şeyi sevmeyince, bir de gereklilik yoksa onun üzerinde devam etmenin anlamsız olduğunu düşünüyorum. Zaten belli bir ömrümüz var. Mutsuz ederse, onların zorunluluk olmaktan çok işkence olacağını düşünüyorum. Radyo televizyon çok görseldi. Edebiyatla uğraşmak ve edebiyatla uğraşmayı seyretmek arasında kıldan ince kılıçtan keskin bir fark var. Edebiyat bölümünde, edebiyatla uğraşanları seyrettiğimi anladım. Bir cümle, bir harf bile yazmamıştım. Çok mükemmeliyetçi öğretim üyelerinin elinde yetiştim. Bu da benim yaratım sürecime zarar verdi. İyi gelmeyince ben de bıraktım. Açıkçası hiç pişman değilim.

Şule: Bırakmayı istemeyip de bırakmak zorunda kaldığın bölümle ilgili sakıncası yoksa düşüncelerini paylaşabilir misin?

Eylem: Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramatoloji bölümü muhteşem bir bölüm. İlkokul 4. sınıfta tiyatroya gitmiştim ve tiyatro öğretmenimin teşvikiyle yazmaya başlamıştım. Daha önce yazıyordum ama teşvik çok önemli. Annem 3-4 yaşından beri beni sürekli tiyatroya götürürdü. Annem de 15 yıl boyunca belediyenin oluşturduğu Kadın Merkezinde gönüllü olarak tiyatro yapmıştı. Kendisi sevdiği için bana bulaştırdı, ben de sevdim. Doğaçlamalar dışında tiyatro yapmayı hiç istemiyordum. Çünkü doğaçlamada yaratma özgürlüğü var. Bu alanda başarılıyım. Yaratma özgürlüğünün olmadığı hiçbir yerde barınamadım. Beni ben yapan, her zaman yaratmak oldu. Tiyatro eleştirmenliği yapmak için tiyatroyu tanımak gerekiyordu. Dramatoloji tiyatronun a,b,c'sidir. İdarecim tarafından engellendim. Yıllık izinlerimi kullanarak okula gidiyordum. Haftada sadece bir gün okula gidebiliyordum. İki derse girebiliyordum ve haftada iki derste 6 kitap okuyorduk. Bu hiç kolay değildi. Her anından zevk aldım. O bölümün de bazı eksiklikleri vardı ama bunun için yorgan yakmaya gerek yoktu. Ben yakmasam da o yorgan yandı ve okulu bırakmak zorunda kaldım.

Şule: Gerçekten çok anlayışsız bir idarecinin eline düşmüşsün. Hem okuyup hem de işleri yapabiliymişsin. Çok büyük bir talihsizlik olmuş.

Eylem: Hiç iş de vermiyordu bu arada.

Şule: Biraz da heykel yapmakla ilgili konuşalım. Heykelcilik merakın nasıl başladı?

Eylem: Annem hayatımın çok önemli bir yerine sahiptir. Çocuklukta her şeye dokunmamı sağlardı. Kipa alışveriş merkezi vardı ve bizim için çok büyük bir özgürlüktü. Çünkü her şeye dokunabiliyorduk. İlk Şok, Migros gibi yerlerin açıldığı zamanlardı doksanlı yıllardı.

Annem beni Kipa'ya götürür, market arabalarına bindirirdi. Bana ilginç olan, merak ettiğim heykel, biblo, şekerlik ve tepsi, tuhaf olan ve olmayan ne varsa; her şeyi gösterirdi. Bazen dükkânlara gider ve kovulurduk. Hiç üzerimize alınmazdık. Çok otçul bir çocuktum. Yolda çiçeklere, dokunma fırsatımın olduğu her şeye dokunurdum. Ellerim her yerdeydi. Hatta akrabalarımın yüzlerine dokunurmuşum. Çocuk olduğum için hiç rahatsız olmazlarmış. İnsanları dokunarak hipnotize edermişim. Bana günlerini anlatırlarmış. Çok soru sorarmışım. Anneannem sorularım karşısında ya sabır çekermiş ve bu kez son soru olmasını dilermiş. Gülerek anlatıyorlar bunları. Sorularımla insanları delirtirmişim. Dokunduğum zaman beynimde bir görsel hafıza açılıyor. Bir kör olarak görsel hafızam çok güçlüdür. Kabartma yazıyı hep görsel olarak, fotoğraf çekmişim gibi hatırlarım. En çok kullandığım, en çok gelişir. Dokunsal özelliğimi çok kullandığım için bir şeyler yapmak istedim. Okulda modelaj hocamız sürekli beceriksiz olduğumu söylerdi. Her adımında, dakikada bir bu sözcüğü sarfederdi. Gerçekten hiç abartmıyorum. Sonunda beceriksiz olduğuma inandım. Annem veli toplantısında durumumu sormuş. Herkesten önce benim nesneleri tanıdığımı söylemiş. Şımartmamak için mi, psikolojisini bilmiyorum ama beceriksiz lafı asılsızmış. Sonra lisede de dahi olduğum söylendi. Resim dersinde insanlar boya ve kalemle resim yapıyorlardı doğal olarak. Beceriksiz olduğuma inansam da canım sıkılmasın diye kil götürüyordum. Resim hocası da tabiri caizse her yaptığıma tapıyordu. Hamuru sıksam, abartılı bir şekilde çok güzel olduğunu söylüyordu. Beceriksizlik ve çok beğeni arasında kalmaya anlam veremedim bir türlü. Sonra bir arkadaşım tavsiye ettiği bir kitabı bana CD'de okudu. Buna o kadar mutlu oldum ki ona bir şey yapma bir ihtiyaç halini aldı. Bir şey yapmalıyım ama karşılık gibi olmamalı. Tamamen ruhumdan dökülen bir şey olmalı. Bir gün kazara yaptığım bir kaplumbağa beceriksiz olduğumu düşünen hocam tarafından dolaba alınmıştı. Her şeyimi beğenen hocam da kaplumbağamı beğenmişti. Ben de güzel kaplumbağa yapacağımı düşündüm. Kaplumbağayı iyi bilirim çünkü büyüdüğüm evde kara kaplumbağası vardı. Her kış uykusu çıkışı evcil bir hayvan olmamasına rağmen çok ilginç bir şekilde beni ziyaret ederdi. Yanıma geldiğinde onu okşardım, selamlaşırdık sanki. Hayvanlarla her zaman çok ilginç bir bağım olmuştur. Canlı olarak gördüğüm gibi, başka yerlerde de incelemiştim kaplumbağayı. Arkadaşıma öyle bir kaplumbağa yapmalıydım ki onun kişiliğini yansıtmalıydı. Seramik atölyesi aramaya başladım. Tesadüfen heykellerini bronz döküm şeklinde yaptıran doktor olan bir insana rastladım. Bana muma benzeyen bir sabun kalıbı verdi ve benim aynısından yapmamı istedi. Bunu yumuşatamıyorum bile nasıl yapacağım? “Elinin ısıyla bu yumuşayacak. Sen bunu şekillendireceksin. Bunu dökümcüye götüreceğiz. Dökümcüden bronz halinde çıkacak. Bu kalıcı bir şey olacak.” dedi. Seramiği boş verdim ve arkadaşşıma bronz bir heykel yaptırmak istedim. Arkadaşımmın mizah yeteneği güçlüdür. Şaka yaparcasına poz veren ve son derece enerjik bir kaplumbağa yapmaya çalıştım. Dökümcü, “Bunu sana ücretsiz yapacağım

ama sen de bunun aynısını bana yapacaksın” dedi. Kör olduğum için değildi. Gerçekten beğendiğini anladım bu söylemiyle. Heykel girişimim böylece başladı. Arkadaşımın atölyesinde çalıştım, mermer oydum. Hayatımda en çok istediğim şeylerden biri de ahşap oymaktı ve ahşap da oydum. Sözde sevgili arkadaşım bana şaka yapmıştı. Falçatayla ahşap oymamı söylemişti. Her tarafım feci kesiklerle dolmuştu. Hatta ellerimde iz vardır. Kestiğimi söyledikten ve gösterdikten sonra bana “Sana şaka yaptım” demişti. Merakı tiye almak da işte böyle oluyor. Bu da hiç iyi bir şey değil. Ben de onu ciddiye almıştım. Neyse bir şekilde gayet iyi çalışarak bir ahşap, bir mermer heykel de yaptım. Herkese anlatıyorum, hayatımda en çok hoşuma giden ve benim en çok mutlu olduğum anlarımdan birini. Bir tane heykel yaptım ama yapımı aylarca sürdü. Gece saat 4’te kalkıp heykelin üzerinde düzeltmeler yaptığımı, defalarca bozulduğunu ve yeniden düzelttiğimi biliyorum. Ben o heykeli bana bronz heykel yapmayı öğreten hocaya götürdüm. Derneğimizin bir odasında oturduk. Yarım saat odayı kullanmak için izin istedik ve onlar da izin verdiler. Heykeli bayağı alengirli sarıp ayakkabı kutusuna koymuşum. Heykeli çıkardım. Hoca beni eleştirdi ama yaptığım o heykelle ilgili değil. Heykel kerevetinde yatan bir kraliçe misali duruyordu. Derken içeri bir hanımefendi girdi. Dergi toplantısı yapacaklarını ve birkaç dakika içerisinde odayı boşaltmamız gerektiğini söyledi. Biz de “Peki” dedik. Ayağında topuklu ayakkabı vardı. Tam gidecekti, ayağını sürüdü, birden fren yapıp baktı. Ben neye baktığını anlamadım. Hocam da benim yaptığımı söyledi. “Çok güzel yapmışsınız, gerçekten çok güzel olmuş” dedi. Görmeyen insanların yaptığı beğenilmese de beklenti çok düşük olduğu için harika olduğu söylenir. Bu da görmeyenler tarafından anlaşılır. Ama bu öyle değildi. Gerçekten beğenmişti. Çok uzun açıkladı. Tam biz çıkarken iki beyefendiyi getirdi. “Heykelinizi arkadaşlarıma gösterebilir miyim?” dedi. Bana bakmadılar bile, odak ben değildim. Bu benim için en büyük mutluluk kaynağıydı. Elimi o kadar saygıyla sıktılar ki “Evet ben gerçekten yapmışım bu işi” dedim ve çok mutlu oldum. Zaten heykelimin çok güzel olduğunu gösteren başka bir kriter de heykelin çalınmış olmasıydı. Bir usta tarafından çalındı ve bir daha da gelmedi.

Şule: Şu an heykel yapmaya devam ediyor musun? Bir sanat galerisinde misin?

Eylem: Bir arkadaşın atölyesini kullanıyordum İstanbul’dayken. Yumurta hamurundan, çimentodan, bir sürü malzeme kullanarak bayağı fazla heykel yapmıştım. Arkadaşım ilginç bir şekilde benimle konuşmamaya başladı. Nedenini de bilmiyorum. Heykellerin hepsi orada kaldı. Elimde sadece mermerden oyduğum heykel var. Sergi yapacaktım, araya kovid girdi. Kulağımı ameliyat eden doktora, eli iki kulak kepçesini tutan tepsi gibi bir heykel yaptım. Terapistime, kitap okuyan bir kaplumbağa yapıp hediye ettim. Yaptıklarımın küçük hediyeler vermek benim için çok zevkli.

Şule: Gururla dinliyorum. Gerçekten çok başarılı, mutlaka devam etmesi gereken bir süreç olduğunu düşündüm.

Eylem: Eskişehir'e adapte olduktan sonra devam etmeyi düşünüyorum.

Şule: Eskişehir, sana daha çok olanak sunan bir şehir. Biz de o sergiyi zevkle ziyaret etmek isteriz. Bu yönünün tanıtılması çok önemliydi.

06 Ağustos 2024

KARANLIĞIN İÇİNDEKİ ATEŞBÖCEKLERİ

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Kaynaşıyorlardı. Belki binlerce, yüzbinlerceydiler. Hava çok güzeldi; bir onlar kadar da gökyüzü yıldızla doluydu. Sanki, karşılıklı yarıştaydılar. Olanca ışıklarını, dünyaya boşaltıyorlardı.

Biz de çok kalabalıktık; ya da ben öyle sanmıştım. Beni kucaklamış olan biriyle, bu ışık selinin ortasında ilerliyorduk. Bu biri, her kimse, 'annem, ablam veya bir akraba kız olabilirdi' şimdi anımsamıyorum.

Biz de kaynaşıyorduk. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Ama bu sesler, cıvıltı gibiydi, neşe doluydu. Belki bir akşam gezmesinden geliyorduk belki de gidiyorduk; bilmiyorum, yani onu da anımsamıyorum.

Evet, çok mutluydu insanlar o günlerde... Daha doğrusu, tat almayı biliyorlardı yaşamdan. Önemli olan, nerede ve kimlerin olduğu değildi; o günlerde insanlardaki coşkuydu önemli olan. Çünkü farkındalıkları vardı eskiden. Henüz teknoloji uyuşturmamıştı beyinlerini.

Kimi zaman yıldızlar altında bir gezinti, kimi zaman bir güneşi parça parça bölen bir asmanın gölgesi, kimi zamansa, çalışmakla geçmiş bir günün gecesi huzur vermeye yeterdi.

Şimdi ise ışık seli değil, ışık tufanı var; kim ne yapsın ateşböceğini? Gerçi ne ateşböceği var ortada ne de asma gölgesi. Başını kaldırıp da yıldızlara da bakan yok ya! Hoş olsa da onca ışık tufanından seçebilene aşkolsun...

BİLİM DÜNYASINDA BU AY AĞUSTOS

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Sevgili dergi takipçilerimiz, hepimize kucak dolusu selamlar. Bakalım bilim köşemize hangi araştırma sonuçları misafir oldu bu kez. Önce başlıklar:

Meyveleri yıkamaya yönelik keyif kaçırıcı araştırma

Mutluluğun gerçek anahtarı bulundu! Ne sağlık, ne para!, ne aşk

Yaygın ağrılar ile hava durumu arasında nasıl bir ilişki var?

Bilim insanları uyarıyor: Demans kaynaklı ölümler 3 katına çıktı

Meyveleri yıkamaya yönelik keyif kaçırıcı araştırma

Eğer tarım ilacı yutma endişesiyle meyve ve sebzelerinizi suyla iyice yıkıyorsanız, kısa bir süre önce yayınlanan bir araştırma ne yazık ki sizin için kötü haberler getiriyor. Bu araştırmaya göre, meyve ve sebzeleri yıkamak, ilaçları uzaklaştırmak için yeterli değil. İlaçların bir kısmı meyve ve sebzelerin üzerinde kalmaya devam ediyor ve onlardan tamamen kurtulmanın tek yolu kabuklarını soymak gibi görünüyor. Chip'in aktardığına göre Çinli araştırmacılardan oluşan bir ekibin American Chemical Society'nin Nano Letters dergisinde yayınladığı bir makalede, başta böcek ilaçları olmak üzere tarım ilaçlarının, yıkandıktan sonra bile yiyeceklerin üzerinde kalabileceğini kanıtlayan bir dizi deney düzenlendi. Dongdong Ye'nin ekibi, meyve ve sebzelerdeki böcek ilaçlarının izini sürmelerine yardımcı olacak bir süreç tasarladı. The Guardian'ın bildirdiğine göre araştırmacılar, aslında meyve yıkamanın pestisitleri tamamen ortadan kaldırmada etkisiz olduğunu keşfettiler.

Bu yöntem, meyve ve sebzelerde böcek ilacı varlığını tespit etmek için “Gümüş Nanopartiküllü Nano-Brinkled Selüloz Membranlar” (NWCM-Ag) katmanının kullanılmasını içeriyordu. Deney için elmaları incelediler ve “geleneksel meyve temizleme işlemlerinin pestisitleri tamamen ortadan kaldıramadığını” buldular.

Araştırmacılar, böcek ilaçlarının kabuk katmanına nüfuz edip kabuk katmanına geçebileceği sonucuna varmak için NWCM-Ag katmanı ile görüntüleme tekniklerini kullandılar. Elma kabuğunu çıkarmanın böcek ilacı kirliliğini azaltmaya yardımcı olan tek şey olduğunu buldular. “Araştırma, gereksiz endişeleri teşvik etmek yerine, sıklıkla tavsiye edilen yıkama uygulamasının aksine, soymanın neredeyse tüm pestisit kalıntılarını etkili bir şekilde ortadan kaldıracabileceğini öne sürüyor.

Mutluluğun gerçek anahtarı bulundu! Ne sağlık, ne para!, ne aşk

Edinburgh Üniversitesi'nden araştırmacılar, kişilik özelliklerinin mutluluk üzerinde düşündüğümüzden çok daha büyük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koydu. Dr. René Möttus liderliğindeki araştırma ekibi, kişiliğin yaşam tatminindeki rolünün günlük yaşam olaylarından bile daha önemli olabileceğini belirtiyor. Bilim insanları 20.000'den fazla kişinin mutluluğunu çeşitli faktörler üzerinden inceledi. Bu faktörler arasında iş durumu, mali durum, sağlık, yaşam yeri, ilişkiler ve hatta dış görünüş gibi unsurlar yer aldı. Araştırma ekibi, elde edilen sonuçların doğruluğunu artırmak için katılımcıların yakın çevresindeki kişilerle de görüşmeler yaptı.

Araştırmanın sonucunda, insanların mutluluğundaki farklılıkların %80'inin belirli kişilik özellikleriyle bağlantılı olduğu keşfedildi. Bu durum, özellikle içe dönük bireyler için kötü bir haber

olabilir, çünkü daha mutlu insanların genellikle dışa dönük ve kararlı olduğu görüldü. Dr. Möttus, araştırma sonuçlarına göre, daha tatmin olmuş insanların genel olarak duygusal açıdan daha dengeli, dışa dönük ve vicdanlı olduğunu ifade etti. Özellikle kendilerinin anlaşıldığını hissedene, heyecanlı ve kararlı olan bireylerin daha mutlu oldukları gözlemlendi. Buna karşılık, daha az tatmin olan bireylerin ise kıskanç, sıkılmış, kullanılmış ve yetersiz hissettikleri ortaya çıktı.

Araştırmanın sadece Estonya'da değil, farklı milletler ve gruplar arasında da benzer sonuçlar verdiği belirtildi. Zaman içinde katılımcılar arasında mutluluk seviyelerinde dalgalanmalar görülse de genel olarak sabit bir temel seviyeye geri dönüldüğü gözlemlendi. Araştırmacılar, on yıl öncesine ait verileri incelediklerinde de benzer bulgulara ulaştı. Bu, kişilik özellikleri ile mutluluk arasındaki bağlantının zamanla da güçlü olduğunu gösteriyor. Bu sonuçlar, daha önce akademik çevrelerde kabul gören, kişiliğin mutluluğu belirlemedeki rolünü küçümseyen varsayımlara meydan okuyor.

Dr. Möttus, "Bu, deneyimlerin yaşam tatmini üzerinde kalıcı etkiler yaratamayacağı anlamına gelmez," diye vurguluyor. Ancak, deneyimlerin gerçekten önemli olması için, insanların kişiliğini genel anlamda şekillendirmesi gerektiğini, sadece yaşamdan memnuniyetlerini artırıp azaltmakla kalmaması gerektiğini belirtiyor. Bu tür değişimlerin zaman aldığını ve sık gerçekleşmediğini de ekliyor.

Yaygın ağrılar ile hava durumu arasında nasıl bir ilişki var?

Yağmur yağsın ya da güneş açsın, hava durumu kas-iskelet sistemi ağrılarını etkileyebilir mi? Bilime göre pek de alakası yok. Nisan ayında yayınlanan çalışmada, bilim insanları hava koşullarının değişmesiyle, eklem ve kas ağrıları arasındaki ilişkiyi inceledi.

Bu rahatsızlıkları yaşayan kişiler, hava değişimlerinden etkilendiklerini düşünseler de vakaları ele alan incelemelerde hava koşullarındaki değişimler, ağrıların şiddetlenmesine neden olmuyor. Peki, neden çoğu kişi hava değişimlerinin ağrılarını artırdığına inanıyor? Hava durumu genellikle yeni veya devam eden sağlık sorunlarıyla ilişkilendiriliyor. Buna örnek olarak soğuklar astım semptomlarını kötüleştirebiliyor ya da yüksek sıcaklıklar aritmi, kalp durması ve koroner kalp hastalığı gibi kalp sorunları riskini artırabiliyor.

Daha önce yapılan bir çalışmada kişiler hava durumunun ağrılarıyla ve sızılıyla bağlantılı olduğunu bildirmiş. Çalışmada, diz, kalça veya el osteoartriti olan her üç kişiden ikisi soğuk havalarda şikâyetlerinin arttığını söylüyor.

Yeni araştırmada ise 15 binden fazla kişiden alınan veriler incelendi. Bu kişiler çoğunlukla sırt ağrısı, diz veya kalça osteoartriti olmak üzere 28 binden fazla ağrı bildirdiler. Araştırmacılar daha sonra bu raporları, hava tiplerindeki değişim sıklığı ile hastaların ağrılarıyla karşılaştırdı. Sıcak ve soğuk hava başta olmak üzere nemli ya da kuru hava ya da yağmurlu, rüzgârlı gibi bazı kombinasyonlar da ele alındı.

Sonuçta; hava sıcaklığı, nem ya da hava basıncı gibi hava durumu değişikliklerinin, diz, kalça ve diğer eklemlerdeki ağrıları artırmadığı ortaya çıktı. Bu çalışma aslında hava koşullarındaki değişikliklere bağlı olarak eklem veya kas ağrısı yaşanmadığını ve soğuk bir günün diz veya sırt ağrısı yaşama riskini artırmayacağını gösteriyor.

Çalışma bunu söylerken, insanlar neden havayı suçluyor? Çünkü bazı insanların soğuk havalarda fiziksel aktiviteleri azalabiliyor. Örneğin spor yapmak yerine daha fazla oturan bu kişilerde uzun süre hareketsiz kalmak ve oturmaya bağlı olarak eklem ağrıları olabiliyor. Bir diğer sebep ise çok soğuk ya da sıcak günlerde kişilerin uyku rutinleri bozulabilir. Kötü uyku, sırt ve diz ağrılarını tetikleyebilir. Ancak bu da doğrudan sıcak ya da soğuk hava ile ilişkili değil.

Kış aylarında eklem ve kas ağrılarının artmasının bir diğer sebebi soğuk hava nedeniyle kasların ve damarların kasılarak kas ve eklemlere giden kan akımının azalması. Bu durum kasların ve eklemlerin daha kolay hasar almasına neden oluyor. Bu nedenle uzmanlar kış aylarında da egzersiz rutininin bozulmamasını öneriyor. Beslenme düzeni, doğru giysi seçimi gibi çok da önemli görülmeyen faktörler de dikkat edilmesi gereken diğer noktalar oluyor.

Bilim insanları uyarıyor: Demans kaynaklı ölümler 3 katına çıktı

Yeni bir çalışmaya göre, 1999 yılında yaklaşık 150 bin Amerikalı demans nedeniyle hayatını kaybetti. 2020 yılına gelindiğinde bu sayının üçe katlanarak 450 binin üzerine çıktığı belirtildi.

Pakistan'daki King Edward Tıp Üniversitesi'nde doktor olan çalışmanın yazarı Mohsan Ali'ye göre, demanstan ölme olasılığı incelenen her demografik grupta artış gösterdi.

Demans, Ulusal Yaşlanma Enstitüsü tarafından “bilişsel işlevlerin düşünme, hatırlama, muhakeme ve davranış yeteneklerinin kişinin günlük yaşamına ve faaliyetlerine müdahale edecek ölçüde kaybı” olarak tanımlanmaktadır.

Mohsan Ali'ye göre bu hastalığın giderek daha fazla ölüme yol açmasının nedeni, insanların daha uzun yaşaması ya da daha erken teşhis konulması olabilir.

Ali, “Yaş, demans için en önemli risk faktörüdür. Bununla birlikte, kalp hastalığı, diyabet ve obezite gibi kronik rahatsızlıkların artan yaygınlığı da katkıda bulunan faktörler olabilir dedi.

Araştırmaya göre, demans ölümlerinde en büyük artışı kadınlar, siyahi yetişkinler ve kırsal bölgelerde yaşayan insanlar göstermiştir.

Ali, “Kadınlarda artan oranlar, kadınların erkeklerden daha uzun yaşamasından kaynaklanıyor olabileceği gibi, kadınları bunamaya daha yatkın hale getiren biyolojik ve genetik faktörler de olabilir. Kırsal bölgeler, çeşitli faktörler nedeniyle demansa bağlı ölümlerde daha yüksek bir yük ile karşı karşıyadır. Bunlar arasında sağlık hizmetlerine sınırlı erişim, demans bakımında daha az uzman ve destek hizmetlerinin daha az bulunabilirliği yer almaktadır” diye konuştu. İngiliz tıp dergisi The Lancet'in 2022'deki tahminine göre, 2050 yılına kadar demanslı insan sayısı ABD'de iki

katına çıkarak 10,5 milyonu aşacak ve küresel olarak üç katına çıkarak 150 milyonu aşacak. Ancak bu endişe verici istatistiklere rağmen uzmanlar, ortalama bir insanın bilişsel sağlığı üzerinde bazı kontrollere sahip olduğunu söylüyor.

New York'taki Maimonides Health'te nörolog olan Leah Croll “Demansın önlenmesindeki gelişmeler beni çok heyecanlandırıyor, çünkü hem çoğumuz için erişilebilir hem de etkili olan bir dizi yaşam tarzı değişikliğini öğreniyoruz” dedi.

Lancet Demans Komisyonu'na göre, demans vakalarının %45'i, 14 değiştirilebilir risk faktörünün ele alınmasıyla önlenabilir.

Demans teşhisi olasılığını artıran yaşam tarzı faktörleri arasında daha az eğitim, kafa travması, fiziksel hareketsizlik, sigara, aşırı alkol tüketimi, yüksek tansiyon, obezite, diyabet, yüksek kolesterol, işitme kaybı, depresyon, sosyal izolasyon, görme kaybı ve ileri yaşlarda hava kirliliğine maruz kalma yer alıyor.

Croll, “Birinci basamak sağlık hizmeti ziyaretlerinizi güncel tutmak, ilaçlarınız konusunda özenli olmak beyin sağlığınız için defalarca fayda sağlar” ifadelerini kullandı.

Gelecek sayımızda yepyeni bilimsel araştırma haberleriyle buluşa bilmek umuduyla sevgiyle kalın.

16 Ağustos 2024

SAKIZ

YAZAN: Fatma Işık KAYA (Fadime)

fadime.62@gmail.com

Yazma konusunda nedense konu fukarasıyım. Çoğu zaman ne yazacağımı bilemem bu yüzden. Resim yaparken arı gibi çalışan hayâl gücüm yazmaya kalkıştığımda miskin miskin bir köşede oturup tembellik etmeyi seçiyor. Ne kadar harekete geçirmeye çalışsam boş. Ancak canı istediği zaman ağır ağır oturduğu yerden kalkıp, esneye gerine bana yardım etmeye çalışıyor.

Bu kez yazın tembeli hayâl gücüm beni engeldaşım, sanat arkadaşım sevgili Özge'ye doğru itekledi. Özge'miz Eşref Armağan Hocam ve benim gibi görme engeline aldırmadan resim sanatına tutkun çok genç bir yürek. Heykel ve seramiğe de gönül verdi ve resimden de ağır basıyor şimdilerde bu iki muhteşem sanat güzel yüreğinde.

Özge facebookta bir haber paylaşmış. Ben de sayfasından kopyalamak suretiyle aşardım ve yazımın orta yerine yapıştırıverdim.

"CHP'li Kuşadası Belediyesi'nden 'atık sakızlardan heykel' sergisi

CHP'li Kuşadası Belediyesi, çiğnenmiş atık sakızları kullanarak 6 ayda yaptırdığı 'Sakızdan heykellerle' sergi açtı.

CHP belediyeçiliği heykel hizmetine yeni bir boyut kazandırdı.

Kuşadası Belediyesi, çevre duyarlılığı oluşturmak amacıyla 'sakızdan heykeller' yaptırdı.

YENİ BİR HEYKEL DAHA: BU SEFER MALZEMESİ ÇOK FARKLI

6 ayda tamamlanan çalışma sonrası sakızdan yapılan minyatür heykeller görücüye çıktı.

En büyüğü 13, en küçüğü ise 3 santimetre boyunda olan minyatür heykellerin yer aldığı sergi, 4 Kasım Perşembe gününe kadar ziyaret edilebilecek.

Dünyada ilk defa çiğnenmiş atık sakızlardan heykel yapıldığı öğrenilirken, sergiyi ziyaret edenler şaşkınlıklarını gizleyemedi."

Bu haber ikimizin de midesini kaldırdı ama bana da konu çıktı.

Artık hiç sakız çiğneyemiyorum. Çene kaslarım sorunlu, doktor yasakladı. Eskiden odamda yalnızken çiğnerdim. İnsanların yanında asla. Zira toplum içinde, çıtlata çıtlata, ağzını yaya yaya sakız çiğneyenlere hiç katlanamıyorum. Hele sokağa rastgele atılmışlardan biri ayakkabıma yapışırsa sinirden çatlıyorum. Çıkarması, temizlemesi büyük problem.

Bu konu gündeme gelince çocukluk ve ilk genç kızlık günlerim bana uzaktan gel gel diye el etmeye başladılar. Hatırları kalmasın diye bir ziyaret edeyim bari.

Her çocuk gibi ben de sakız çiğnemeye bayılırdım. Hele kocaman balonlar yapmaya. Bazen o kocaman balon patlar, sakız tüm yüzümüze yapışır, temizlemek için uğraşır dururduk. Sakızın yanı sıra; jiklet, ciklet, çiklet de derlerdi eskiden. Dili dönmeyenler arasında jitlet diyenler bile olurdu.

Kendimi bilmeye başladığım 60'lı yılların ortasında naneli Kent sakızları vardı. Kare şeklindeydi ve inceydi. İçinden ünlü sanatçıların fotoğrafları çıkardı. Biz çocuklar onları biriktirmeye bayılırdık. Küçük yaşında Eskişehir'de Porsuk çayında boğulan çocukluk arkadaşım Suat'ın biriktirdiği fotoğrafların her birini pencere camıyla çerçeve arasına sıkıştırarak dizdiğini ve sokakta oynarken yerlerinde duruyorlar mı diye gelip gidip baktığımı söylerdi annesi. (Çift cam, plastik ya da alüminyum doğramalar bilinmediğinden tek pencere camı ve ahşap doğrama çerçevelerin aralarına fotoğraf, kartpostal gibi nesneleri rahatlıkla sıkıştırabiliyorduk.) Onlar bizim vazgeçilmez oyun arkadaşlarımız, artist resimlerimizdi. Oğlanlar o resimlerle Fantin adını verdikleri bir oyun oynarlardı. Kız olduğum için beni aralarına almadıklarından oyunun mahiyetini bilemiyorum.

Yaştlarım belki hatırlar, belki hatırlamaz filtreli sigara şeklinde sakızlar da çıkmıştı bir ara. Kutuya sıralanmış bir dolu sigara ama kâğıdını açınca naneli sakız. Günümüzde olsa pedagoglar, psikologlar saçlarını, başlarını yolarlar yeminle.

70'li yıllara geldiğimizde sakız çeşitleri de çoğalmaya başladı. İlkokul ve ortaokul dönemlerimi yaşadığım yıllar. İnci sakızını hatırlıyorum. Üzerinde zenci bir kız resmi vardı. Araplı sakız diyenler de olurdu. İçinden karikatürler çıkardı. Sınıf arkadaşlarımla onları da biriktirir, komiklik derdik.

Neredeyse unutuyordum. Mabel sakızları da vardı. O da naneligillerdendi. Kent ve İnci sakızları gibi ince, kare şeklindeydi. 2000'li yılların başlarında yeniden piyasaya çıkmış. Belki de hep piyasadaydı bilemiyorum ki. Kardeşimin çok sevdiğim arkadaşı Erkan eski günleri yad etmem için armağan olarak getirmişti. Beni ve ablasını çok mutlu etmişti. Bir müddet dokunmaya kıyamayıp saklamıştım.

70'li yılların ortalarında En ünlü markalar, Dandy, Tipitip ve Mistip'ti.

Dandy'nin çok çeşidi vardı. Genelde paketler halinde alırdı babam her çarşıya gidişimizde kardeşim ve bana. Kimileri minik, renkli toplar olurdu. Kimilerinin içinden sevimli resimler parça parça çıkar, her yeni sakızda diğer parçayı bulmaya çalışırdık. Bu sakızların kendilerine has değişik şekil, koku renk ve tatları vardı.

Mistip hafızamda yer etmemiş. Demek fazla ilgimi çekmemiş. Ama Tipitip deyinceeee!...

Tipitip; küçük, dikdörtgen şeklinde bir sakızdı. Yanlış hatırlamıyorsam Mavi bir kâğıda sarılmıştı. Üzerinde minik, uzun burunlu, gözlüklü sakıza adını veren karikatürize bir tipleme vardı. İçinden Tipitip'in maceralarının resimlendiği kâğıtlar çıkardı. Onları da biriktirmeyi severdik. O yıllarda oldukça zayıf, çelimsiz bir kızdım ve gözlük de kullanıyordum. Beni Tipitip'le özdeşleştirip, kızdırırdı kimi arkadaşlarım Çok üzülür, kırılır, komplekse kapılırdım.

Bir de Cincin sakızları çıkmıştı sonraları. Heyecanla izlediğimiz Eurovizyon şarkı yarışması Türkiye elemelerine katılan, küçük çocuklardan oluşturulmuş Ayça ve elma şekerleri grubunun Ayça'sı oynardı Cincin reklamında.

Biz biz hepimiz cin gibiyiz.

Ciklet nedir biliriz.

Cincin'imiz kocaman,

Balonu bu kadar. (Sanırım elleriyle de kocaman balon işareti yapıyordu. Hiçbir zaman tam olarak göremediğimden tahminde bulunuyorum.)

Tadı gitmez ağızdan,

Karikatürü de var diyerek reklâm cıngılını okurdu. Şekli ve tadı Tipitip'e benzerdi.

Kardeşimin aldığı, markasını unuttuğum sakızların içinden çıkan minik oyuncaklardan bir timsah ve bir de keçi hâlâ durur.

80'li yıllardan itibaren sakıza ilgim azaldı ve yazımın başlarında belirttiğim gibi odamda yalnızken çiğnedim ara ara. Çeşitler de daha bir çoğaldı ve benim ilgimi çekmez oldu.

Naneli ve damla sakızlı olanları tercih ettim.

Günümüzde yine çeşit çeşit sakızlar vardır herhalde. Uzak mı uzağım zatiâtilerine.

Anlata anlata bitiremediğim bir zamanların vazgeçilmezlerimin sarılı olduğu kâğıtların üzerindeki yazı ve resimleri de betimlemeyi çok isterdim ama yarı görür yarı görmez dönemlerimi yaşıyordum o yıllarda. Tipitip hariç aklımdan uçup gitmiş diğerleriyle ilgili bölük pörçük görüntüler. Siz sevgili okuyanlarım yazımı okurken o günlere yolculuk ederseniz her birinin görüntüsü hafızanıza hücum edecektir sanırım.

Çiğnenmiş sakızlardan figürler yapmak benim de aklıma gelmedi değil. Renkli olanlarıyla yapılırsa hayli ilginç de olurdu hani. Heykelden ziyade rölyef düşündüm ama içimden gelmedi doğrusu. Yanlışlıkla dudağını yalasa kendi tükürüğünden tiksiniş, hemen gidip ağzını sabunla yıkayan benim gibi gıcık bir uyuza göre değil bu çalışma şekli. Herkesin kendi görüşüdür. Yapanlara saygı duyuyorum. Oraya buraya rastgele atmaktan, çevreyi kirletmektense bu yöntem fena bir fikir de sayılmaz.

Ah sevimli, tatlı Özge'cik. Sâyende bir yazı çıktı ortaya. Hiç aklına gelmezdi değil mi?... Böyle ilginç bir paylaşımda bulunduğun, ilham verdiğin için binlerce teşekkürler sana.

8 Kasım 2021 Pazartesi

TARİHİN KADIN YÜZLERİ

ELİZABETH CADDY STANTON NE YARAMAZLIKLAR YAPTI

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Doğum: Elizabeth Smith Cady 12 Kasım 1815 Johnstown, New York, ABD

Ölüm: 26 Ekim 1902 (86 yaşında) New York Şehri, ABD

Yazar, oy hakkı savunucusu, kadın hakları mücadelecisi, kölelik karşıtı.

Temel doğal haklar doktrinini kadınlara uyarlayan Gouges'dan sonraki girişim Amerika'da Elizabeth Cady Stanton tarafından hazırlanan ve Seneca Falls Kongresi sonucunda 1848'de New York'ta yayınlanan Duygular Bildirgesi'dir. Radikal bir belge olarak kabul edilen bildirge Amerikan Bağımsızlık Bildirgesinin metninin üzerine kelime kelime 'kadın' veya 'kadınlar' eklenerek oturtulmuştur. Duygular Bildirgesi'nde kadınlar kamusal işlere katılma hakkını da içeren ve o güne kadar reddedilen doğal haklarının ihlaline son verilmesi, oy kullanma hakkı, kamu hizmetlerine katılma hakkı ve bunu sağlayacak eğitim haklarını talep ediyorlardı. Duygular Bildirgesi'nde on beş şikâyet sıralanmaktaydı. Bunların başında oy verme hakkı ve yönetilenlerin kanunlara rıza

gösterme hakkı geliyor. Daha sonraki şikâyetler ise evlilik sözleşmesinin adaletsizliği üzerineydi. Evlilik sözleşmesi ile kadının tüm varlığı sona ermekte, kadına ait olan her şey kocaya ait sayılmaktaydı. Erkek kadının efendisiydi. Üniversitelerin kadınlara kapalı olması, namus konusunda çifte standart uygulanması gibi toplumsal önyargılar da bildirgenin talepleri arasındaydı.

19. yüzyılın ortalarından sonlarına kadar ABD'ndeki kadın hakları hareketinin lideri olan Amerikalı bir yazar ve aktivistti. Yalnızca kadın haklarını tartışmak amacıyla ilk sözleşme olan 1848 Seneca Şelalesi Sözleşmesi'nin arkasındaki ana güçtü ve Duygu Bildirgesi'nin başyazarıydı. Kadınların oy kullanma hakkı talebi kongrede tartışmalara yol açtı ancak kısa sürede kadın hareketinin temel ilkesi haline geldi. Aynı zamanda başta köleliğin kaldırılması olmak üzere diğer sosyal reform faaliyetlerinde de aktifti.

1851'de Susan B. Anthony ile tanıştı ve kadın hakları hareketinin gelişimi açısından çok önemli olan onlarca yıllık bir ortaklık kurdu. Amerikan İç Savaşı sırasında, köleliğin kaldırılması için kampanya yapmak amacıyla Ulusal Sadık Kadınlar Birliği'ni kurdular ve ABD tarihinde o zamana kadarki en büyük imza kampanyasına öncülük ettiler. 1868'de kadın hakları için çalışmak üzere Devrim adında bir gazete çıkardılar.

Savaşın sonra Stanton ve Anthony, hem Afrikalı Amerikalılar hem de kadınlar için eşit haklar, özellikle de oy hakkı için kampanya yürüten Amerikan Eşit Haklar Derneği'nin ana organizatörleriydi. ABD Anayasası'nda yalnızca siyah erkeklere oy hakkı sağlayacak olan On Beşinci Değişiklik getirildiğinde, buna karşı çıktılar ve oy hakkının tüm Afrikalı Amerikalılara ve tüm kadınlara aynı anda verilmesi gerektiğinde ısrar ettiler. Hareketteki diğer kişiler değişikliği destekleyerek bölünmeye yol açtı.

Stanton, kendisinin ve Anthony'nin hareketin kendi kanatlarını temsil etmek için oluşturduğu Ulusal Kadın Oy Hakkı Derneği'nin başkanı oldu. Yirmi yılı aşkın bir süre sonra da bölünme giderildiğinde, birleşik bir örgüt olan Ulusal Amerikan Kadın Oy Hakkı Derneği'nin ilk başkanı oldu. Bu büyük ölçüde onursal bir pozisyondu; Stanton, örgütün kadınların oy kullanma hakkına giderek daha sıkı odaklanmasına rağmen çok çeşitli kadın hakları sorunları üzerinde çalışmaya devam etti. Hareketin tarihini kaydetmek için büyük bir çaba sarf eden ve büyük ölçüde onun kanadına odaklanan 'Kadın Oy Hakkı Tarihi'nin ilk üç cildinin başyazarıydı. Aynı zamanda 'İncil'in kadınlara karşı tutumunun daha az uygar bir çağdan gelen önyargıyı yansıttığı önermesine dayanan eleştirel bir inceleme olan 'The Woman's Bible'ın da başyazarıydı.

Elizabeth Cady, New York Johnstown'un önde gelen ailesinin on bir çocuğundan yedincisiydi; muhafazakâr babası Daniel Cady eyaletteki en zengin toprak sahiplerinden biriydi. Federalist Parti üyesi, ABD Kongresi'nde bir dönem görev yapmış ve New York Yüksek Mahkemesi'nde yargıç olan bir avukattı. Annesi Margaret Cady (kızlık soyadı Livingston) daha ilericiydi; kölelik karşıtı

hareketin radikal garnizoncu kanadını destekliyordu ve 1867'de kadınların oy hakkı için bir dilekçe imzalıyordu. 1.80 boyunda, güçlü iradeli ve kendine güvenen... Evde kendisinden 12 yaş büyük olan kocasına hayranlık duymayan tek kişiydi. On bir çocuktan erkek çocukların da dâhil olduğu altısı tam yetişkinliğe ulaşmadan öldü. Bu kadar çok çocuk doğurmaktan ve birçoğunun öldüğünü görmenin acısından bitkin düşen annesi, içine kapandı ve depresyona girdi. En büyük kızları olan Tryphena, kocası Edward Bayard ile birlikte küçük kardeşlerinin yetiştirilmesi sorumluluğunun çoğunu üstlendi.

Stanton, 'Seksen Yıl ve Daha Fazlası' adlı anı kitabında, gençken evinde üç Afrikalı-Amerikalı uşak olduğunu söylüyor. Araştırmacılar, bunlardan biri olan, Peter Teabout'un bir köle olduğunu ve muhtemelen 4 Temmuz 1827'de New York eyaletindeki tüm köleleştirilmiş insanlar serbest bırakılıncaya kadar da öyle kaldığını belirledi. Stanton onu sevgiyle hatırlamış ve kendisinin ve kız kardeşlerinin Piskoposluk kilisesine birlikte gittiklerini söylemiş, Teabout'la birlikte beyaz ailelerin önünde değil, kilisenin arka tarafında oturduklarını belirtmiştir.

Stanton, döneminin çoğu kadınından daha iyi bir eğitim aldı. 15 yaşına kadar memleketindeki Johnstown Akademisi'ne devam etti. Matematik ve diller alanında ileri sınıflardaki tek kız olarak okulun Yunanca yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı ve yetenekli bir tartışmacı oldu. Okulda geçirdiği yıllardan keyif aldığını ve orada cinsiyetinden dolayı herhangi bir engelle karşılaşmadığını söylemiştir. Hayatta kalan son kardeşi Eleazar, New York Schenectady'deki Union College'dan mezun olduktan hemen sonra 20 yaşında öldüğünde, toplumun kadınlara yönelik düşük beklentilerinin keskin bir şekilde farkına vardı. Annesi ve babası üzüntüden perişan olmuştu. Babası Elizabeth'e, "Ah kızım, keşke erkek olsaydın!" demişti.

Stanton küçük bir çocukken birçok eğitim fırsatına sahipti. Komşuları Rahip Simon Hosack ona Yunanca ve matematik öğretti. Kayınbiraderi ve Eleazar'ın Union College'daki eski sınıf arkadaşı Edward Bayard, ona felsefe ve binicilik dersleri verdi. Babası, yemek masasında hukuk kâtipleriyle tartışmalara katılabilmesi için ona hukuk kitaplarını getirdi. Üniversiteye gitmek istiyordu ama o dönemde hiçbir kolej kız öğrenci kabul etmiyordu. Üstelik babası başlangıçta onun daha fazla eğitime ihtiyacı olmadığına karar vermişti. Sonunda onu Emma Willard tarafından kurulan ve yönetilen Truva, New York'taki Troy Kadın İlahiyat Okulu'na kaydettirmeyi kabul etti.

Genç bir kadın olarak Stanton, kendisi de New York'un kuzeyinde yaşayan kuzeni Gerrit Smith'in evine sık sık giderdi. Görüşleri muhafazakâr babasınınkinden çok farklıydı. Smith kölelik karşıtıydı ve John Brown'ın Harpers Ferry'e yaptığı baskını köleleştirilmiş Afrikalı Amerikalıların silahlı ayaklanmasını ateşlemek amacıyla finanse eden bir grup adam olan "Gizli Altılı"nın bir üyesiydi. Yazlarını geçirdiği ve "ailenin bir parçası" olarak kabul edildiği Smith'in evinde, kölelik karşıtı önde gelen ajanlardan Henry Brewster Stanton ile tanıştı. Elizabeth, örgün eğitimini

Johnstown Akademisi'nde ve New York'taki Emma Willard's Troy Kadın Semineri'nde almıştı. Babası tanınmış bir avukat ve eyalet meclis üyesiydi. Genç Elizabeth, onun, meslektaşlarıyla ve misafirlerle yaptığı konuşmaları dinleyerek resmi olmayan bir hukuk eğitimi aldı. İyi eğitilmiş bir kadın olan Elizabeth, kölelik karşıtı öğretim görevlisi Henry Stanton'la babasının çekincelerine rağmen 1840 yılında evlendi. O da kölelik karşıtı harekette aktif hale geldi ve tümü Stanton'un konukları olan Sarah ve Angelina Grimke ve William Lloyd Garrison dahil olmak üzere dönemin önde gelen kölelik karşıtlarıyla birlikte çalıştı. Çift, evlilik töreninde "itaat" kelimesini çıkardılar. Stanton daha sonra şöyle yazdı: "Eşit bir ilişkiye girdiğimi sandığım birine itaat etmeyi inatla reddettim." Her ne kadar nadir olsa da bu uygulama duyulmamış değildi; Quaker'lar bir süredir evlilik töreninde "itaat" kelimesini atlıyordu. Stanton, kocasının soyadını kendi soyadının bir parçası olarak aldı ve kendisine Elizabeth Cady Stanton veya E. Cady Stanton adını verdi.

Stanton'lar 1840 yılında İngiltere'de balayındayken Londra'daki Dünya Kölelik Karşıtı Konvansiyonuna katıldı. Elizabeth, kendileri kölelik karşıtı toplumların delegeleri olarak atanmış olsalar bile kadınların katılımını engellemek için oy kullanan kongrenin erkek delegeleri karşısında dehşete düşmüştü. Erkekler, kadınların kongre oturumlarından perdelerle gizlenen ayrı bir bölümde oturmalarını istedi. Oylama yapıldıktan sonra gelen, önde gelen Amerikalı kölelik karşıtı ve kadın haklarının destekçisi William Lloyd Garrison, erkeklerle oturmayı reddedip onun yerine kadınlarla oturmuştu.

Quaker bakanı, kölelik karşıtı ve kadın hakları savunucusu Lucretia Mott da delege olarak gönderilen kadınlardan biriydi. Mott, Stanton'dan çok daha yaşlı olmasına rağmen, Stanton'ın daha deneyimli aktivistten hevesle bir şeyler öğrenme çabasıyla kısa sürede kalıcı bir dostluk kurdular. Londra'dayken Stanton, Mott'un Üniteryan bir şapelde vaaz verdiğini duydu; ilk kez bir kadının vaaz verdiğini ve hatta topluluk önünde konuştuğunu duymuştu. Stanton daha sonra ilgi alanlarını kadın haklarına odakladı.

Avrupa'daki balayından döndükten kısa bir süre sonra Stanton'lar, Johnstown'daki Cady ailesine taşındı. Henry Stanton, Stanton'ların Boston'a (Chelsea, Massachusetts) taşındığı ve Henry'nin bir hukuk firmasına katıldığı 1843 yılına kadar kayınpederinin yanında hukuk okudu. Elizabeth, Boston'da yaşarken sürekli kölelik karşıtı toplantıların getirdiği sosyal, politik ve entelektüel uyarımdan keyif aldı. Burada Frederick Douglass, William Lloyd Garrison ve

Ralph Waldo Emerson gibi kişilerden etkilendi. 1847'de Stanton'lar Finger Lakes bölgesindeki New York'taki Seneca Falls'a taşındı. Artık Kadın Hakları Ulusal Tarih Parkı'nın bir parçası olan evleri Elizabeth'in babası tarafından onlar için satın alınmıştı.

Çiftin yedi çocuğu vardı. O dönemde çocuk doğurmak büyük bir dikkatle ele alınması gereken bir konu olarak görülüyordu. Stanton farklı bir yaklaşım benimseyerek doğum yaptıktan sonra

evinin önüne erkek çocuk için kırmızı, kız çocuk için beyaz bayrak göndere çekti. Kızlarından biri olan Harriot Stanton Blatch, annesi gibi kadınların oy hakkı hareketinin lideri oldu. Çocuklarının doğumları arasındaki aralık nedeniyle bir tarihçi, Stanton'ların doğum kontrol yöntemlerini kullanmış olmaları ihtimali sonucuna vardı. Stanton, çocuklarının "gönüllü annelik" olarak adlandırdığı yöntemle dünyaya geldiğini söyledi. Bir kadının kocasının cinsel taleplerine boyun eğmesi gerektiğinin yaygın olarak kabul edildiği bir dönemde Stanton, kadınların cinsel ilişkileri ve çocuk doğurma konusunda kontrole sahip olması gerektiğine inanıyordu. Ancak aynı zamanda "sağlıklı bir kadının da bir erkek kadar tutkuya sahip olduğunu" söylemişti.

Stanton, hem oğullarını hem de kızlarını geniş bir yelpazedeki ilgi alanlarını, etkinlikleri ve öğrenimi takip etmeye teşvik etti. Kızı Margaret onu "neşeli ve hoşgörülü" olarak hatırladı. Anneliğin ve geniş bir evi idare etmenin tadını çıkardı, ancak Seneca Falls'ta entelektüel arkadaşlık ve teşvik eksikliği nedeniyle kendini tatminsiz, hatta depresyonda buldu.

1850'lerde Henry'nin avukat ve politikacı olarak çalışması onu her yılın yaklaşık 10 ayı boyunca evinden uzak tutuyordu. Bu durum çocuklar küçükken Elizabeth'i hayal kırıklığına uğrattı çünkü seyahat etmesini zorlaştırıyordu. Bu, daha sonraki yıllarda da devam etti; karı koca birlikte olmaktan çok birkaç yıl boyunca ayrı evlerde yaşıyorlardı. 47 yıl süren evlilikleri 1887'de Henry Stanton'ın ölümüyle sona erdi.

Hem Henry hem de Elizabeth sadık kölelik karşıtlarıydı, ancak Henry, Elizabeth'in babası gibi, kadınların oy hakkı fikrine karşıydı. Bir biyografi yazarı Henry'yi "en iyi ihtimalle gönülsüz bir 'kadın hakları adamı'" olarak tanımladı.

Londra kongresi hayatında bir dönüm noktası olmuştu. Hukuk kitapları üzerine yaptığı inceleme, onu toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin üstesinden gelmek için yasal değişikliklerin gerekli olduğuna ikna etmişti. Kadınların eş ve ev hizmetçisi olarak boğucu rolüne ilişkin kişisel deneyimi vardı. "Kadınların çoğunluğunun yorgun ve endişeli görünümü, bende genel olarak toplumun, özel olarak da kadınların yanlışlarını düzeltmek için bazı aktif önlemlerin alınması gerektiği yönünde güçlü bir duygu uyandırdı." diyordu.

1848 yazında Lucretia Mott, Stanton'ın evinin yakınındaki bir Quaker toplantısına katılmak için Pennsylvania'dan yola çıktı. Stanton, Mott ve diğer üç ilerici Quaker kadınla birlikte ziyarete davet edildi. Kendini sempatik bir toplulukta bulan Stanton, "uzun süredir biriken hoşnutsuzluğunu öyle şiddetli ve öfkeyle döktü ki; 'hem kendimi hem de partinin geri kalanını her şeyi yapmaya ve cesaret etmeye kışkırttım.'" Toplanan kadınlar birkaç gün sonra, Mott hâlâ bölgedeyken Seneca Şelalesi'nde bir kadın hakları kongresi düzenlemeye karar verdiler.

İnsanlık tarihi, erkeğin kadına yönelik tekrarlanan yaralanmalarının ve gaspının, doğrudan itirazı olarak da kadın üzerinde mutlak bir tiranlık kurulmasının tarihidir... Kadının, devredilemez

seçmeli oy hakkı hakkını kullanmasına hiçbir zaman izin vermedi. Onu, oluşumunda söz hakkı bulunmayan yasalara uymaya zorladı.

Stanton, ABD Bağımsızlık Bildirgesi'ni örnek alan sözleşmenin 'Haklar ve Duygular Bildirgesi'nin başyazarıydı. Şikayet listesi, kadınların oy kullanma hakkının haksız yere reddedilmesini içeriyordu ve bu, Stanton'ın kongrede kadınların oy hakkı konusunda bir tartışma yaratma niyetinin sinyalini veriyordu. Bu o zamanlar oldukça tartışmalı bir fikirdi ancak tamamen yeni bir fikir değildi. Kendisi de radikal fikirlere yabancı olmayan kuzeni Gerrit Smith, kısa bir süre önce Buffalo'daki Özgürlük Birliği kongresinde kadınların oy hakkı için çağrıda bulunmuştu. Henry Stanton, kadınların oy hakkının belgede yer aldığını görünce, karısına, davayı bir komediye dönüştürecek şekilde davrandığını söyledi. Ana konuşmacı Lucretia Mott da tekliften rahatsız olmuştu. İki gün süren Seneca Şelalesi Toplantısına tahminen 300 kadın ve erkek katıldı. Stanton geniş bir kitleye yaptığı ilk konuşmasında toplantının amacını ve kadın haklarının önemini anlattı. Mott'un konuşmasının ardından Stanton, katılımcıların imzalamaya davet edildiği Duygu Bildirgesi'ni okudu. Daha sonra, sözleşmenin dokuzuncusu dışında tümünün oybirliğiyle kabul ettiği kararlar geldi: "Seçmeli oy kullanma hakkının kutsal hakkını kendilerine güvence altına almak bu ülkenin kadınlarının görevidir." Şiddetli bir tartışmanın ardından, bu karar ancak daha önce köleleştirilmiş kölelik karşıtı bir lider olan Frederick Douglass'ın ona güçlü desteğini vermesinden sonra kabul edildi. Stanton'ın kız kardeşi Harriet kongreye katıldı ve Duygu Bildirgesi'ni imzaladı. Ancak kocası imzasını kaldırmasını istedi.

Her ne kadar bu kısa sürede düzenlenen yerel bir bölge etkinliği olsa da tartışmalı doğası basında geniş çapta yer almasını sağladı; makaleler New York City, Philadelphia ve diğer birçok yerdeki gazetelerde yayınlandı. Seneca Şelalesi Sözleşmesi artık tarihi bir olay olarak kabul ediliyor; kadın haklarını tartışmak amacıyla çağrısı yapılan ilk sözleşme.

Sözleşme tarihçisi Judith Wellman'a göre, sözleşme Duygu Bildirgesi "1848'de ülke çapında ve geleceğe kadın hakları hareketi haberlerinin yayılmasında en önemli faktör" haline geldi. Sözleşme, kadın hakları sözleşmelerinin ilk kadın hareketinin örgütlenme aracı olarak kullanılmasını başlattı. 1851'de İkinci Ulusal Kadın Hakları Sözleşmesi imzalandığında, kadınların oy kullanma hakkı talebi Amerika Birleşik Devletleri kadın hakları hareketinin temel ilkesi haline gelmişti.

İki hafta sonra Rochester, New York'ta, Seneca Falls'taki toplantıya katılan yerel kadınlar tarafından düzenlenen bir Rochester Kadın Hakları Sözleşmesi gerçekleştirildi. Hem Stanton hem de Mott bu kongrede konuştu. Seneca Şelaleleri'ndeki kongreye Lucretia Mott'un kocası James Mott başkanlık ediyordu. Rochester kongresine bir başka tarihte ilk kez Abigail Bush adında bir kadın başkanlık etti. Birçok kişi hem erkeklerin hem de kadınların yer aldığı bir kongreye bir kadının

başkanlık etmesi fikrinden rahatsız olmuştu. Örneğin, bir kadın bir erkeği kurallara aykırı bir şekilde reddederse insanlar nasıl tepki verebilir? Stanton, bu konvansiyonun başkanı olarak bir kadının seçilmesine karşı çıktı, ancak daha sonra hatasını kabul etti ve eylemi için özür diledi.

1850'de ilk Ulusal Kadın Hakları Kongresi düzenlendiğinde Stanton hamile olduğu için katılamadı. Bunun yerine kongreye, hareketin hedeflerini özetleyen "Kadınlar görevde kalmalı mı?" başlıklı bir mektup gönderdi. Mektup, "kadınların 'Cumhuriyetimizin siyasi deneyimi' üzerinde 'arındırıcı, yükseltici, yumuşatıcı bir etkiye' sahip olabileceğini" belirterek, kadınların görevde kalma hakkını vurgulayarak imzalandı. Bundan sonra ulusal kapıların açılması bir gelenek haline geldi.

Anthony, birlikte çalıştıkları yıllar boyunca birçok açıdan Stanton'a saygı gösterdi ve kendisini Stanton'ın üstüne çıkaracak herhangi bir organizasyonda bir görevi kabul etmedi. Mektuplarında birbirlerinden "Susan" ve "Bayan Stanton" diye söz ediyorlardı. Anthony evli olmadığı ve seyahat etmekte özgür olduğu halde Stanton yedi çocukla evde kaldığı için, Stanton yazarken Anthony çocuklarına nezaret ederek Stanton'a yardım etti. Diğer şeylerin yanı sıra bu, Stanton'ın Anthony için konuşmalar yazmasına olanak tanıdı. Anthony'nin biyografi yazarlarından biri şöyle dedi: "Susan aileden biri oldu ve neredeyse Bayan Stanton'ın çocuklarının başka bir annesi oldu."

Stanton'ın biyografi yazarlarından biri şunu söyledi: "Stanton fikirleri, retorik ve stratejiyi sağladı; Anthony konuşmaları yaptı, dilekçeleri dağıttı ve salonları kiraladı. Anthony motive etti ve Stanton yapımcılığını üstlendi." Stanton'ın kocası şöyle dedi:

"Susan pudingleri karıştırdı, Elizabeth Susan'ı karıştırdı ve sonra Susan dünyayı karıştırdı!"

Stanton kendisi şöyle dedi: "Yıldırımları ben yaptım, o ateşledi."

Kadın tarihi profesörü Ann D. Gordon'a göre, 1854'e gelindiğinde Anthony ve Stanton "New York Eyaleti hareketini ülkedeki en gelişmiş hareket haline getiren bir iş birliğini mükemmelleştirmişlerdi".

Stanton'lar 1861'de Seneca Falls'tan New York'a taşındıktan sonra, yaşadıkları her evde Anthony için bir oda ayrıldı. Stanton'ın biyografi yazarlarından biri, Stanton'ın hayatı boyunca Anthony ile kocası da dâhil, diğer yetişkinlerden daha fazla zaman geçirdiğini tahmin ediyordu.

Aralık 1865'te Stanton ve Anthony, On Dördüncü Değişikliğin taslağının hazırlanması sırasında Kongre'ye yöneltilen ilk kadınların oy hakkı dilekçesini sundular. Kadınlar, onay için ABD'ye sunulan versiyonda "erkek" kelimesinin kullanılmasına karşı çıktı. Kongre dili kaldırmayı başaramayınca Stanton, Ekim 1866'da Kongre'ye ilk kadın olarak adaylığını açıkladı. Oy kullanamasa da Anayasa'da Kongre'ye aday olmasını engelleyen hiçbir şeyin bulunmadığını söyledi. Hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi adaylara karşı bağımsız olarak yarıştı ve yalnızca 24

oy aldı. Ancak adaylığı kadınların ayrı makamlarda yer almasıyla ilgili tartışmaları ateşledi. Kampanyası New Orleans kadar uzak gazeteler tarafından da not edildi.

Aralık 1872'de Stanton ve Anthony, Kongre'ye 'Yeni Ayrılış' anma yazıları yazdılar ve anılarını Senato Yargı Komitesi'ne okumaya davet edildiler. Bu, Yeni Ayrılış gündeminin sonuçta reddedilmesine rağmen, kadınların oy hakkı ve görevde kalma konusunu Kongre gündeminin ön sıralarına taşıdı.

İlişkide gerginlikler vardı, özellikle de Stanton'ın cazibesine ve karizmasına yetişemediği için 1871'de Anthony şöyle demişti: "Kim o kadınla bir salona girerse ya da bir dinleyici kitlesinin önüne çıkarsa, bunu korku dolu bir gölgeleme pahasına yapar; ben de son on yıldır bu bedeli neşeyle ödedim.'

Aşırı alkol tüketimi bu dönemde ciddi bir sosyal sorundu ve ancak 1850'lerde azalmaya başladı. Pek çok aktivist, aile ve mali durum üzerinde kocalara tam kontrol veren yasalar nedeniyle ölçülü olmayı bir kadın hakları sorunu olarak değerlendirdi. Yasa, kocası sarhoş olan bir kadına, durumu aileyi yoksul bıraksa ve kadına ve çocuklarına kötü davranrsa bile neredeyse hiçbir başvuru hakkı vermiyordu. Eğer boşanmayı başarabilirse ki bu da zor bir işti, kolaylıkla çocuklarının tek vesayetini üstlenebilirdi.

1852'de Anthony, New York eyaleti ölçülülük kongresine delege olarak seçildi. Tartışmaya katılmaya çalıştığında başkan, kadın delegelerin sadece dinlemek ve öğrenmek için orada olduklarını söyleyerek onu durdurdu. Yıllar sonra Anthony şunu gözlemledi: "Kadınlar tarafından atılan hiçbir ileri adım, topluluk önünde konuşmak kadar sert bir şekilde tartışılmamıştı. Oy hakkını güvence altına almak için bile girişimde bulundukları hiçbir şey için, onlar bu kadar istismar edilmemiş, kınanmamış ve düşmanlığa maruz kalmamıştı."

Anthony ve diğer kadınlar dışarı çıktılar ve bir kadın ölçülülük kongresi düzenleme niyetlerini açıkladılar. Aynı yılın ilerleyen saatlerinde, yaklaşık beş yüz kadın Rochester'da bir araya geldi ve Stanton'un başkan ve Anthony'nin eyalet temsilcisi olduğu Kadınların Eyalet Denge Derneği'ni kurdu. Stanton'un kamuda başkan olarak rol aldığı ve Anthony'nin perde arkasındaki enerjik güç olduğu bu liderlik düzenlemesi, daha sonraki yıllarda kurdukları organizasyonların karakteristik özelliği idi.

Stanton, 1848'den bu yana ilk halka açık olarak, dindar muhafazakârları kızdıran kongrenin açılış konuşmasını yaptı. Pek çok muhafazakârın herhangi bir nedenle boşanmaya karşı çıktığı bir dönemde, sarhoşluğun boşanmanın yasal gerekçesi olmasını istedi. Sarhoş kocaların eşlerinin, evlilik ilişkilerinin kontrolünü ellerine almaları çağrısında bulunarak, "Hiçbir kadının, sarhoş olduğu kanıtlanmış bir eşle ilişki içinde kalmasına izin vermeyin. Hiçbir ayyaş, çocuklarının babası olmasın." Dini kurumlara saldırdı ve kadınların paralarını "genç erkeklerin hizmet için eğitilmeleri,

teolojik bir aristokrasi ve bilinmeyen Tanrı'ya muhteşem tapınaklar inşa edilmesi" yerine, yoksullara bağışlamaları çağrısında bulundu. Örgütün ertesi yılki kongresinde muhafazakârlar Stanton'ı başkan olarak reddetti ve bunun üzerine o ve Anthony örgütten istifa etti.

Yazdığı dergi ve gazeteler; Paulina Wright Davis'in editörlüğünü yaptığı kadın hakları dergisi, 'The Una' ve Horace Greeley'n'in editörlüğünü yaptığı günlük gazete 'New York Tribune' için de yazdı.

O dönemde evli kadınların statüsü kısmen, yüzyıllar boyunca yerel mahkemelerde örtünme doktrinini belirleyen İngiliz ortak hukuku tarafından belirleniyordu. Kadınların kocalarının koruması ve kontrolü altında olduğu kabul ediliyordu. William Blackstone'un 1769 tarihli 'İngiltere Yasalarına İlişkin Yorumlar' adlı kitabının sözleriyle: "Evlilik yoluyla, karı koca hukukta tek bir kişidir: yani, kadının varlığı veya yasal varlığı evlilik süresince askıya alınır." Evli bir kadının kocası, evliliğe getirdiği her türlü malın sahibi oldu. Boşanma durumunda sözleşme imzalamıyor, kendi adına bir iş yürütemiyordu veya çocuklarının velayetini alamıyordu. Uygulamada bazı Amerikan mahkemeleri ortak hukuku izledi. Teksas ve Florida gibi bazı Güney eyaletleri kadınlara daha fazla eşitlik sağladı. Ülke genelinde eyalet yasama organları yasalar çıkararak kontrolü genel hukuk geleneklerinden uzaklaştırıyordu.

1836'da New York yasama organı, Evli Kadınların Mülkiyet Yasası'nı değerlendirmeye başladı; kadın hakları savunucusu Ernestine Rose, bu yasanın lehine dilekçeler dağıtan ilk destekçilerden biriydi. Stanton'ın babası bu reformu destekledi. Önemli servetini devredecek oğlu olmadığı için, bu servetin sonunda kızlarının kocalarının kontrolüne geçmesi ihtimaliyle karşı karşıyaydı. Stanton, 1843 gibi erken bir tarihte yasa tasarısı lehine dilekçeler dağıttı ve yasa koyucularla lobi faaliyeti yürüttü.

Yasa sonunda 1848'de kabul edildi. Evli bir kadının, evlenmeden önce sahip olduğu veya evlilik sırasında edindiği malları elinde tutmasına izin veriyordu ve mallarını kocasının alacaklılarından koruyordu.

Seneca Şelalesi Sözleşmesi'nden kısa bir süre önce yürürlüğe giren bu sözleşme, kadınların bağımsız hareket etme yeteneğini artırarak kadın hakları hareketini güçlendirdi.

1853'te Susan B. Anthony, evli kadınlara yönelik mülkiyet hakları yasasının iyileştirilmesi için New York eyaletinde bir imza kampanyası düzenledi. Bu dilekçelerin yasama meclisine sunulmasının bir parçası olarak Stanton 1854'te Yargı Komitesi'nin ortak oturumunda konuştu ve kadınların yeni kazandıkları mülkiyet haklarını korumalarını sağlamak için oy haklarına ihtiyaç olduğunu savundu. 1860 yılında Stanton, bu kez meclis salonunda geniş bir dinleyici kitlesinin önünde Yargı Komitesiyle tekrar konuştu ve kadınların oy hakkının evli kadınlar, çocukları ve maddi varlıkları için tek gerçek koruma olduğunu savundu. Kadın ve kölelerin hukuki statülerindeki

benzerliklere dikkat çekerek şunları söyledi: "Çok duyduğumuz renge karşı önyargı, cinsiyete karşı önyargıdan daha güçlü değil. Aynı sebepten kaynaklanıyor ve çokça ortaya çıkıyor. Aynı şekilde zencinin derisi ve kadının cinsiyeti, beyaz Sakson erkeğine tabi olma niyetinde olduklarının ilk bakışta kanıtıdır."

Yasama organı geliştirilmiş yasayı 1860 yılında kabul etti.

1851'de Stanton'ın kuzeni Elizabeth Smith Miller, New York'un kuzey bölgesine yeni bir giyim tarzı getirdi. Geleneksel, yere kadar uzanan elbiselerin aksine, diz boyu elbisenin altına giyilen pantolonlardan oluşuyordu. Stanton'ın arkadaşı ve komşusu Amelia Bloomer kıyafetlerini, çıkardığı aylık dergi 'The Lily'de duyurdu. Daha sonra halk arasında " Bloomer " elbisesi olarak anılmaya başladı. Kadınların herhangi bir tür pantolon giymesi fikrini toplumsal düzene yönelik bir tehdit olarak gören gelenekçilerin sert alaylarına rağmen, çok geçmeden birçok kadın reform aktivisti tarafından benimsendi. Stanton'a göre bu, bir elinde bebek, diğer elinde bir mum varken merdiven çıkma ve bir şekilde uzun bir elbisenin eteğinin takılıp düşmemesi için kaldırılması sorununu çözdü. Stanton iki yıl boyunca "Bloomers" giydi ve yarattığı tartışmanın insanları kadın hakları kampanyasından uzaklaştırdığı anlaşıldıktan sonra bu kıyafeti terk etti. Diğer kadın hakları aktivistleri de sonunda aynısını yaptı.

Stanton, 1852'de kadınların ölçülülük kongresinde bir kadının sarhoş bir kocadan boşanma hakkını savunarak gelenekçilere düşman olmuştu. 1860 yılında Onuncu Ulusal Kadın Hakları Kongresi'nde bir saat süren konuşmasında daha da ileri giderek tüm oturumu kaplayan hararetleli bir tartışma başlattı. Sağlıksız evliliklerin trajik örneklerini aktararak bazı evliliklerin "yasallaştırılmış fuhuş" anlamına geldiğini öne sürdü. Evliliğin hem duygusal hem de dini görüşlerine meydan okudu ve evliliği, diğer sözleşmelerle aynı kısıtlamalara tabi olan bir medeni sözleşme olarak tanımladı. Eğer bir evlilik beklenen mutluluğu yaratmazsa, onu sonlandırmanın bir görev olacağını söyledi.

Sonraki tartışmada konuşmasına güçlü bir muhalefet dile getirildi. Kölelik karşıtı lider Wendell Phillips, boşanmanın kadın hakları meselesi olmadığını, çünkü hem kadınları hem de erkekleri eşit şekilde etkilediğini öne sürerek, konunun kurallara aykırı olduğunu söyledi ve kayıtlardan kaldırılmasını sağlamak için başarısız bir girişimde bulundu.

1890 tarihli "Boşanma, Aile İçerisi Savaşına Karşı" başlıklı makalesinde Stanton, bazı kadın aktivistlerin daha katı boşanma yasaları yönündeki çağrılarına karşı çıktı ve şunu söyledi: "Hızla artan boşanma sayısı, daha düşük bir ahlak durumunu göstermek şöyle dursun, tam tersini kanıtıyor." Kadın kölelikten özgürlüğe geçiş dönemindedir ve şimdiye kadar uysalca katlandığı koşulları ve evlilik hayatını kabul etmeyecektir."

1860 yılında Stanton, bir kadın kölenin bakış açısına göre yazdığı Kölelerin Çağrısı adlı bir broşür yayınladı. Kurgusal konuşmacı, Stanton'ın benimsediğinden çok farklı dini görüşleri ifade

eden canlı dini bir dil kullanıyor ("New York'un erkekleri ve kadınları, gök gürültüsü tanrısı sizin aracılığıyla konuşuyor") Konuşmacı köleliğin dehşetini şöyle anlatıyor: "Dün New Orleans pazarında uğruna bedel ödediğin o titreyen kız, senin yasal karın değil. Hem efendi hem de köle için iğrenç ve lanetleyici bir durum bu toptan Tanrı'nın değişmez yasalarının ihlali."

Broşür Federal Kaçak Köle Yasasına karşı gelme çağrısında bulunuyordu ve kaçak kölelerin avlanması uygulamasına karşı çıkmak için kullanılacak dilekçeleri içeriyordu.

1861'de Anthony, New York'un kuzey kesiminde Stanton ve diğer birkaç konuşmacının da dahil olduğu kölelik karşıtı öğretim görevlileri için bir tur düzenledi. Tur, ocak ayında Güney Carolina'nın birlikten ayrılmasından hemen sonra, ancak diğer eyaletler ayrılmadan ve savaşın başlamasından önce başladı. Stanton konuşmasında, Güney Carolina'nın, davranışları tüm aileyi tehlikeye atan inatçı bir oğul gibi olduğunu ve yapılacak en iyi şeyin ailenin ayrılmasına izin vermek olduğunu söyledi. Konferans toplantıları, kölelik karşıtı faaliyetlerin güney eyaletlerinin ayrılmasına neden olduğu inancıyla faaliyet gösteren çeteler tarafından defalarca kesintiye uğradı. Stanton, eve, çocuklarının yanına dönmek zorunda kaldığı için bazı derslere katılamadı. Kocasının ısrarı üzerine, ısrarlı şiddet tehdidi nedeniyle konferans gezisinden ayrılmıştı.

1863'te Anthony, Stanton'ların New York City'deki evine taşındı ve iki kadın, ABD Anayasasında köleliği ortadan kaldıracak bir değişiklik yapılması için kampanya yapmak üzere Kadınlar Sadık Ulusal Ligi'ni örgütlemeye başladı. Stanton yeni örgütün başkanı oldu ve Anthony de sekreterdi. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ilk ulusal kadın siyasi örgütüydü. Ülke tarihinde o zamana kadarki en büyük imza kampanyasında Birlik, köleliğin kaldırılması için yaklaşık 400.000 imza topladı; bu, Kuzey eyaletlerindeki yaklaşık her yirmi dört yetişkinden birini temsil ediyordu. Dilekçe kampanyası, köleliği sona erdiren On Üçüncü Değişikliğin kabulüne önemli ölçüde yardımcı oldu. Birlik, değişikliğin onaylanacağını netleşmesi üzerine 1864'te dağıldı.

Amerika Birleşik Devletleri Anayasasında On Üçüncü Değişiklik

Amacı köleliğin kaldırılması olsa da Birlik, kadınlar için siyasi eşitliği de desteklediğini açıkça ortaya koydu ve kuruluş kongresinde ırk veya cinsiyete bakılmaksızın tüm vatandaşlar için eşit haklar talep eden bir kararı onayladı. Birlik dolaylı olarak kadın hakları davasını çeşitli şekillerde ilerletti. Stanton, yalnızca erkeklerin oy kullanma hakkına sahip olduğu bir dönemde dilekçe vermenin kadınların kullanabileceği tek siyasi araç olduğunu açıkça hatırlattı. Birliğin dilekçe kampanyasının başarısı, o ana kadar gevşek örgütlenmekten başka bir şey olmaya geleneksel olarak direnen kadın hareketi için resmi örgütlenmenin değerini gösterdi. 5000 üyesi, oy hakkı da dâhil olmak üzere sosyal aktivizmin gelecekteki biçimleri için bir yetenek havuzu yaratılmasına yardımcı olacak deneyimler kazanan kadın aktivistlerden oluşan yaygın bir ağ oluşturuyordu. Stanton ve Anthony bu çabadan önemli ulusal itibarlarla çıktılar.

İç Savaş'tan sonra Stanton ve Anthony, Afrikalı Amerikalılara vatandaşlık sağlayacak olan ABD Anayasası'nda önerilen On Dördüncü Değişikliğin aynı zamanda ilk kez "erkek" kelimesini anayasaya dahil edeceği yönündeki haberler karşısında paniğe kapıldılar . Stanton, "Eğer bu 'erkek' kelimesi araya girerse, onu çıkarmamız en azından bir yüzyılı alacak." dedi. Bu gelişmeye karşı muhalefeti örgütlemek hazırlık gerektiriyordu çünkü kadın hareketi İç Savaş sırasında büyük ölçüde etkisiz hale gelmişti. Ocak 1866'da Stanton ve Anthony, Stanton'ın adının imza listesinin en üstünde yer aldığı, kadınların oy kullanma hakkını sağlayan bir anayasa değişikliği yapılması çağrısında bulunan dilekçeler gönderdiler.

Stanton ve Anthony, Mayıs 1866'da, İç Savaş'ın başlamasından bu yana ilk kez, On Birinci Ulusal Kadın Hakları Sözleşmesi'ni düzenlediler. Konvansiyon, amacı ırk veya cinsiyete bakılmaksızın tüm vatandaşların eşit hakları, özellikle de oy hakkı için kampanya yapmak olan Amerikan Eşit Haklar Derneği'ne (AERA) dönüştürülmesi yönünde oy kullandı. Stanton'a başkanlık görevi teklif edildi ancak Lucretia Mott lehine reddedildi. Diğer memurlar arasında birinci başkan yardımcısı olarak Stanton, ilgili sekreter olarak Anthony, başkan yardımcısı olarak Frederick Douglass ve yürütme komitesi üyesi olarak Lucy Stone yer alıyordu. Önde gelen kölelik karşıtları, AERA'nın genel oy hakkı çabasına karşı çıktı. Tanınmış bir gazete editörü olan Horace Greeley, Anthony ve Stanton'a şunları söyledi: "Bu, Cumhuriyetçi Parti ve Ulusumuzun yaşamı için kritik bir dönem... Bunun 'zencilerin saati' olduğunu hatırlamanızı rica ediyorum."

Kölelik karşıtı liderler Wendell Phillips ve Theodore Tilton, Stanton ve Anthony ile bir toplantı ayarlayarak onları kadınların oy hakkı alma zamanının henüz gelmediğine, tüm Afrikalı Amerikalılar ve tüm kadınlar için değil, yalnızca siyah erkekler için oy hakkıyla ilgili kampanya yapmaları gerektiğine ikna etmeye çalıştı. . İki kadın bu yönlendirmeyi reddetti ve genel oy hakkı için çalışmaya devam etti.

1867'de AERA, Kansas'ta hem Afrikalı Amerikalılara hem de kadınlara hak tanıyacak referandumlar için kampanya yürüttü. Bu iki davanın karıştırılmasına karşı çıkan

Wendell Phillips, AERA'nın kampanyaları için beklediği finansmanı engelledi. Yaz sonunda AERA kampanyası neredeyse çökmüştü ve mali durumu tükenmişti.

Anthony ve Stanton, kampanyanın son günlerinde kadın haklarını destekleyen zengin bir iş adamı olan George Francis Train'den yardım kabul ederek bir tartışma fırtınası yarattı. Train, Cumhuriyetçi Parti'ye saldırarak, Afrikalı Amerikalıların dürüstlüğünü ve zekasını açıkça küçümseyerek birçok aktivisti kızdırdı.

Stanton ve Anthony'nin değişken Tren'i ırkçılığın daha kaba biçimlerinden uzaklaştırmayı umduklarına ve kendisinin de bunu yapmaya başladığına inanmak için nedenler vardı. Her

halükârda Stanton, kadınların oy hakkını desteklemesi halinde şeytanın bile desteğini kabul edeceğini söylemişti.

14. değişikliğin 1868'de onaylanmasının ardından, ABD Anayasası'nda ırk nedeniyle oy kullanma hakkının reddini yasaklayan önerilen On Beşinci Değişiklik konusunda AERA içinde keskin bir tartışma çıktı. Stanton ve Anthony, siyah erkeklere oy hakkı verilmesi etkisi yaratacak değişikliğe karşı çıktılar ve tüm kadınlara ve tüm Afrikalı Amerikalılara aynı anda oy hakkı verilmesi gerektiğinde ısrar ettiler. Stanton, Devrim'in sayfalarında, tüm kadınları dışlarken tüm erkeklere fiilen oy hakkı tanıyan değişikliğin, erkeklerin kadınlardan üstün olduğu fikrine anayasal otorite hakkı vererek bir "seks aristokrasisi" yaratacağını savundu.

Stanton ve Anthony'ye karşı çıkanların lideri olarak öne çıkan Lucy Stone, kadınlara oy hakkı verilmesinin ülke için siyah erkeklere oy verilmesinden daha faydalı olacağını savundu ancak şu sözlerle değişikliği destekledi: "Ben Eğer herhangi biri bu korkunç çukurdan çıkabilirse, yürekten şükrediyorum."

1880'lerde Stanton 65 yaşındaydı. Seyahat etmek ve ders vermek yerine yazmaya daha çok odaklanıyordu.

Anthony ve Matilda Joslyn Gage ile birlikte Üç ciltlik Kadın Oy Hakkı Tarihi'ni (1881-85) yazdı. Kadınların oy kullanma hakkını kazanmasından birkaç on yıl önce yayınlanan bu kapsamlı çalışmada yazarlar, kadınların oy hakkı için bir hareket inşa eden ve sürdüren bireysel ve yerel aktivizmi belgelediler. Kadınlar ve din konusundaki çok sayıda makalenin yanı sıra Stanton, laik bir devlete olan inancını dile getirdiği ve kadınları dini ortodoksluk ve eril teolojinin kendi benliklerini elde etme şanslarını nasıl engellediğini fark etmeye teşvik ettiği Kadın İncilini (1895, 1898) yayınladı. -egemenlik. Ayrıca hayatındaki büyük olaylar ve çalışmalar hakkında Seksen Yıl ve Daha Fazlası adlı bir otobiyografi yazdı.

Stanton, kadınların oy kullanma hakkını kazanmasından 18 yıl önce, Ekim 1902'de New York'ta öldü.

Kaynaklar:

Berna Yürüt, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2017, Özel Sayı

<https://www.womenhistory.org/education-resources/biographies/Elizabeth-cady-stanton>

26 Ağustos 2024

BUGÜN NE YİYELİM

AŞURE TARİFİ (15-20 KİŞİLİK)

YAZAN: Rahime SÖYLEMEZ ÇETİN

rahimecetin35@hotmail.com

2 buçuk su bardağı buğdayı üç defa bol suda yıkadıktan sonra üzerini geçinceye kadar kaynar su koyalım, bir su bardağı fasulyeyi ve bir buçuk su bardağı nohudu da ayrı ayrı birer kâseye alıp üzerlerini geçecek kadar su ilave edelim ve bir gece bekletelim. Kullandığım su bardağı ölçüsü 200 milimlik klasik su bardaklarından. Bir gecenin sonunda buğdayın suyunu süzdürelim, üzerine 4 litre su dökelim. Bir-bir buçuk saat pişirelim. Nohudu ve fasulyeyi de ayrı tencerele alalım. Üzerlerini geçecek kadar su ekleyip yumuşayınca kadar haşlayalım. Bir saatin sonunda buğdaydan bir kaşık ayrı bir kâseye alıp pişip pişmediğini kontrol edelim. Pişen buğdayın içine yarım çay bardağı pirinç ilave edelim, 10 dakika daha pişirelim. 10 dakika sonra buğdayın suyu azalırsa 1 litre daha su ekleriz. Kaynar suyumuz bir kenarda bulunsun, gerektiğinde aşuremizin kıvamına göre su ilavesi yapabiliriz. Haşlayıp suyunu süzdürdüğümüz kuru fasulyeyi ve nohudu buğdaya kattıktan sonra çay kaşığının ucuyla biraz tuz atalım. Dibine yapışmasın diye ara ara karıştırarak hepsini birlikte 15 dakika pişirelim. 250 gr. sarı Üzüm'ü kâseye alalım üzeri geçinceye kadar kaynar su ekleyelim. Küçük küçük doğradığımız 200 gr. kayısıyı kâseye alalım üzeri geçinceye kadar kaynar su ekleyelim ve 10 dakika bekletelim. 10 dakikanın sonunda sularını süzdürelim ve aşureye ekleyelim. 5 dakika daha pişirelim. Şekeri damak zevkimize göre ayarlayabiliriz. Ben dört su bardağı toz şeker ekledim. Bir-iki dakika daha pişirdikten sonra ocağı kapatıp 20 dakika dinlendirelim.

Ben kıvamını fazla sulu bıraktığımı düşündüm ve tedirgin oldum ama 20 dakikanın sonunda suyunu biraz daha çekmişti ve tam istediğim kıvamdaydı. Ne kadar çok ölçülere dikkat etsek de yaptıkça deneyim kazanıyoruz. Aşurenin üzerini süslemek için Susam, ceviz, kuşüzümü, çam fıstığı kullandık.

Deneyecek herkese şimdiden afiyet olsun.

13 Ağustos 2024

SANATIN KADIN SESLERİ AĞUSTOS

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar değerli Umudun Kadınları Dergisi dostları. Sıcacık bir yaz ayından ses veriyoruz sizlere. Bakalım kadına ve sanata dair neler var bugün köşemizde. Önce başlıklar:

Hayatı sahneye taşıyor: Demet Evgar ilk Türk kadın oyuncu Afife Jale'yi canlandıracak

Kendi hikâyesinden yola çıkıp, kitap yazdı; evlat edinilme konusundaki tabuları yıkmayı hedefliyor

Sema Çeyrekbaşı yaşamını yitirdi

Hayatı sahneye taşınıyor: Demet Evgar ilk Türk kadın oyuncu Afife Jale'yi canlandıracak

İlk Türk kadın tiyatro oyuncusu Afife Jale'nin hayatını konu alan "Afife" oyununun provaları başladı. Oyun, 14 Eylül'de Zorlu PSM Turkcell Sahnesi'nde prömiyerini gerçekleştirecek. Afife Jale'yi Demet Evgar canlandıracak. Oyun, Serdar Biliş'in yönetmenliğinde sahneye konuluyor ve senaryosu Selin Cankı Ceylan tarafından kaleme alındı. Oyuncu kadrosunda Tilbe Saran, Necip Memili, Bora Akkaş, İdil Sivritepe, Bedir Bedir, Orkuncan İzan, Bilge Çınar, Öyküsü Okur, Basma Seiba ve Ekremcan Arslandağ gibi isimler yer alıyor.

Oyunun 14 Eylül'de gerçekleştirilecek prömiyerinin biletleri, satışa çıkar çıkmaz tükendi. "Afife" oyunu, 15 Eylül ile 20-21 Ekim tarihlerinde yeniden tiyatro severlerle buluşacak. Bu önemli yapım, Afife Jale'nin hayatını ve tiyatro dünyasındaki mücadelesini sahneye taşıyarak izleyicilere ilham verecek.

Kendi hikâyesinden yola çıkıp, kitap yazdı; evlat edinilme konusundaki tabuları yıkmayı hedefliyor

Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Gamze Bilir Seyhan, kendi hayat hikâyesinden yola çıkarak 'Kırmızı Balon Ailesi: Bir Evlat Edinilme Hikâyesi' isimli çocuk kitabını kaleme aldı.

Dr. Seyhan'ın kendi hikâyesine yer verdiği ve evlat edinme sürecini anlattığı kitap, geçen ay raflarda yerini aldı. Dr. Seyhan, "Bu kitabı özellikle evlat edinmenin Türk toplumunda normalleşebilmesi, tabulaşmanın ortadan kaldırılabilmesi adına bir farkındalık oluşturabilmek adına yazdım. Erken çocukluk eğitimcisi olarak, özellikle erken çocukluk döneminde resimli çocuk kitaplarının çok etkili bir araç olduğunu biliyoruz. 'Evlat edinmeyi çocuklara nasıl anlatabiliriz?' sorusunun karşılığında bu kitap ortaya çıktı" ifadelerini kullandı. "Evlat edinilme hayat hikâyemin başlangıcı" diyen Dr. Seyhan, "Doğduğum zaman annem ve babam tarafından evlat ediniliyorum. Bu kitabın çıkış noktası 36 yıllık bir hikâye. Hikâyemi herkese paylaşabilmek, toplumda yalnız olmadığımızı gösterebilmek adına bunu yazdım. Çünkü toplumumuzda ne yazık ki evlat edinilmesi çocuktan saklanması gereken bir konu gibi ele alınıyor. Fakat bunun böyle olmadığını, kendi yaşam öyküsünü çocukla paylaşmanın, çocuğun ruh ve mental sağlığı açısından önemli olduğunu biliyoruz" dedi. Yurt dışında evlat edinmeyi konu alan çok fazla resimli çocuk kitabı olduğunu fakat toplumumuzda çocuklara yönelik yazılan örneklerin az olduğunu belirten Dr. Seyhan, "Ben de hem bir erken çocukluk eğitimcisi hem de evlat edinilmiş bir yetişkin olarak, mesleki birikimimi ve hayat hikâyemi birleştirdiğimde ortaya böyle bir kitap çıktı. Çok güzel dönüşler alıyoruz. Okul öncesi

öğretmenleri, sınıflarında okumaya başladılar. Bunun ancak bu şekilde normalleştirilebileceğine inanıyoruz. Çünkü bu sadece bir sivil toplum kuruluşunun, bir bireyin, sadece bakanlığın tek başına yapabileceği bir şey değil. Ancak hepimiz yetişkinler olarak çocuklar adına elimizi o taşın altına koyduğumuzda bu sorunu hep birlikte paylaşabileceğimize inanıyorum" diye konuştu.

Kitapta en çok evlat edinmenin normal bir süreç olduğunu belirten Dr. Seyhan, "Aile olmanın bir başka yolu olduğunu vurgulamak istedim. Evlat edinmek de bir aile olma biçimidir, başka bir doğum şeklidir. Kalben doğum dediğimiz, çocuğun kalpten gelen sevgiyle büyütüldüğü ailelerin, biyolojik çocukların büyüdüğü aile ortamlarından hiçbir farkı yok. Bunu vurgulamak ana amacımdı" dedi. Hikâyesini çok küçükken öğrendiğini belirten Dr. Seyhan, "Hikâyemi sahiplenmem, ayaklarımın üzerinde yere sağlam basabilmem, köklenebilmem bu sayede mümkün oldu. Çünkü çocuğu korumak adına çocuktan saklamayı tercih eden ailelerin gözden kaçırdığı bir şey var. Çocuğun kendi hikâyesini, çocuğun elinden almış oluyorsunuz. Niyetiniz çok iyi, korumak, üzmemek istiyorsunuz ama yarın bir gün, yıllar sonra bir yerde bu çocuğun karşısına tesadüfen çıktığında inanın bu çok daha yıkıcı oluyor. Ben hikâyemi çok küçük yaşlardan beri biliyorum. Mesleğimi de onun doğrultusunda seçtim. Ben nasıl hikâyeme sahip çıkıyorsam ve bunun kutlanacak bir şey olduğunu düşünüp, paylaşabiliyorsam bunun tüm çocukların hakkı olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu kutlanması gereken bir hikâye. Her çocuk kendisini seven, şefkat dolu bir aile yanında yaşamayı hak ediyor. O nedenle eğer erken dönemden itibaren bunun onların aile olma şekli olduğunu, normal bir şekilde öğrenirse zaten herhangi bir travmaya, gizli kapıları arkasında konuşması gereken bir konu olmasına gerek kalmayacak" diye konuştu. Dr. Seyhan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Keşke bizim zamanımızda da bu kadar çok çocuk kitabı olsaydı, bu konu bu kadar rahat konuşulabilseydi. Ama inanıyorum ki 36 yıl önce bu kadar normal değildi, şu an sesimiz biraz daha yüksek çıkıyor. Belki bundan 10-15 sene sonra çocukların hayatında tabu olup olmadığı, konuşulup konuşulmayacağı kaygısı kalmayacak. Tam olarak da amacım bunun normal bir şekilde konuşulması. Bu aile olmanın herhangi yolundan biri. Bir çocuğa sahip olmak anne baba olmayı sağlıyorsa, evlat edinme de bunu sağlıyor. Tek fark sizin kalbinizden doğuyor. Araştırmalar bize gösteriyor ki kalben olan bağlanma çocuğun hayatını dönüştürebilecek bir güce sahip. Bugün bu konumdaysam, bu kitabı yazabiliyorsam bunu evlat edinen aileme borçluyum. O nedenle evlat edinme daha çok çocuk ve aile için normalimiz olsun."

Sema Çeyrekbaşı yaşamını yitirdi

Türk tiyatrosu, sinema ve dizi oyuncusu Sema Çeyrekbaşı, beynine pıhtı atması sonucu bir süredir yoğun bakımda tedavi görüyordu. Son olarak "Sandık Kokusu" dizisinde rol alan Sema Çeribaşı'dan acı haber geldi. Sinema ve tiyatro dünyasının sevilen isimlerinden olan usta oyuncu,

73 yaşında hayata veda etti. Çeyrekbaşı, kariyeri boyunca pek çok başarılı projeye imza atmış ve izleyicilerin gönlünde taht kurmuştu. Onun kaybı, sanat camiasında derin bir üzüntüye neden oldu. Peki, Sema Çeyrekbaşı kimdir? Sema Çeyrekbaşı'nın rol aldığı oyun ve filmler nelerdir? İşte, ayrıntılar...

Türk tiyatro ve sinema oyuncusu Sema Çeyrekbaşı, 1951'de İzmir'de doğdu. Babası diplomat Fikret Çeyrekbaşı, annesi Sevim Şınık'tır. Türkiye'de kadın hareketinin öncü isimlerinden Latife Bekir Çeyrekbaşı'nın torunudur.

İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda birçok oyunda rol alan Çeyrekbaşı, 1993-1994 sezonunda kurumda Sanat Yönetmeni olarak görev yaptı. 2007'de "Inishmaan'ın Sakatı" oyunundaki performansı ile 11. Afife Tiyatro Ödülleri'nde "Yardımcı Rolde Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu" ödülüne layık görüldü. 2011'de "Temiz Ev" oyunundaki rolüyle 15. Afife Tiyatro Ödülleri'nde "Yılın En Başarılı Yardımcı Kadın Oyuncusu" ve 16. Sadri Alışık Ödülleri'nde "Komedi ya da Müzikal Dalında Yardımcı Rolde Yılın En İyi Kadın Oyuncusu" ödülleri kazandı.

Ayrıca, "Kuyucaklı Yusuf" "Kadının Adı Yok" ve "Sinyora Enrica ile İtalyan Olmak" gibi Türk sinemasının önemli filmlerinde de rol aldı. Çeyrekbaşı, sanat dünyasında bıraktığı iz ve performanslarıyla izleyicilerin gönlünde taht kurmuş bir sanatçıdır.

SEMA ÇEYREKBAŞI'NIN ROL ALDIĞI FİLMLER VE DİZİLER NELERDİR?

Yaratılan: 2023 - Hüsniye

Kehribar: 2016 - Zaliha Yarımcı

Sinyora Enrica ile İtalyan Olmak: 2010 - Barbara

Makber: 2010 - Müzeyyen

Cam Kırıkları: 2009 - Saime

Çemberin Dışında: 2007 - Filiz Akova

Sis ve Gece: 2006 - Gülseren

Kaybolan Yıllar: 2006 - Meral

Güz Yangını: 2005 - Safiye

Çemberimde Gül Oya: 2004 - Atıfet

Düş Gezginleri: 1992 - Nazif'in Lezbiyen Karısı Şükran

Koltuk Belası: Zühtü Kaya'nın eşi

Kadının Adı Yok: 1987

Gönül Dostları: 1987 - Öğretmen

Kuyucaklı Yusuf: 1985

Kırık Hayatlar: 1985

Ölmez Ağacı: 1984 – Eleni.

Gelecek sayımızda sanata ve kadına dair haberlerin çoğalmasını umut ediyoruz.

16 Ağustos 2024

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM

ÖYKÜ

KÖSELE

YAZAN: Eylem YURTSEVER

eylemyurtsever@gmail.com

Peduka ülkesinde ayakkabı yapan biri olmak hiç de küçümsenen bir şey değildi. Bu mesleği yapanların yükleri sahip oldukları itibarı hak edecek kadar ağırdı. Pedukalılar ayakkabıları dünyanın diğer ülkelerinde yaşayan insanlardan çok daha fazla önemserlerdi. Birisinin sınıfı giydiği ayakkabının çıkardığı sestten anlaşıldı.

Genelde benzer giysileri giyiyorlardı. Çünkü öğretileri sade giyinmeyi gerektiriyordu. Öğretilerinin bir açıklarını bulmakta gecikmeyen Peduka halkı, her ne kadar öğretiye riayet edip sade giyinse de ayakkabılarını bir kast aracı olarak kullanmakta da gecikmedi. Sade giyme kuralı ayakkabılar için de geçerli olduğundan, ayakkabıların görünümüne değil çıkardığı sese göre belirlediler kast sistemini.

Sıradan halk ses çıkarmayan lastik ayakkabılar giyiyordu. Polis ve askerlerin tehditkâr bir ses çıkaran, ağır ve zarar verebilen demir ayakkabıları vardı.

Diğerleri, yani patronlar, politikacılar, tüccarlar... Kısacası güçlü ve zengin olanlar da kösele ayakkabılar giymeyi tercih etmişlerdi.

Ayakkabı yapımcılarıysa ayaklarına hiçbir şey giymiyorlardı kalın deriden yaptıkları çoraplar dışında. Henüz sekiz yaşında olan oğlan da büyüdüğünde bu zanaatı icra edecekti. Şimdiden babasına yardım ederken bir şeyler öğrenmeye başlamıştı bile.

Oğlanın en büyük hayali kösele ayakkabıları giyip yürümek, onların çıkardıkları sesi dinlemek ve çıkan o kaliteli sesin müsebbibinin kendisi olduğunu bilmektir. Giymeyi hayal ettiği ayakkabının kösele olmasının sebebi bu ayakkabıların güçlü ve zengin olanların hakkı olması değildi. Onun için önemli olan şey onlardan çıkan sestir. Büyüklenen, kaliteli olduğunu iddia eden o tok ses...

Oğlanın tek başına bir ayakkabıyı üretebilir hale geldiği günlerden birinde, ısrarlarına dayanamayan baba, oğlunun bir kösele ayakkabıyı tek başına yapmasına izin verdi. Kösele tutkusunu fark etmiş olsaydı çok büyük ihtimalle yapmazdı bunu.

Oğlan bundan sonra kösele ayakkabıları kendisinin yapmak istediğini babasına söyleyebilmek için ayakkabıyı mükemmel halde teslim etmeye kararlıydı.

İşini istediğinden daha mükemmel yapmış, gönöl rahatlığıyla babasından kösele ayakkabıların üretilme görevinin kendi omuzlarına yüklemesini istemişti. Oğlunun bu bariz hevesinden şüphelenmek aklına bile gelmeyen adam, kösele ayakkabıların sorumluluğunu oğluna vermişti.

Beklediği fırsat eline geçince bir an bile zaman kaybetmeyen çocuk, oyun oynamak için gittiği gizli yerine küçük bir tezgâh kurmak için babasının eski aletlerini götürdü. Bu iş çok zor olmuştı; çünkü kırık aletler bile devletin malzeme deposu tarafından değiştirildiğinde yenileriyle takas ediliyordu. Bunun nedeni eski aletlerin onarılıp kaçak ayakkabı üretiminin yapılmasını engellemekti.

Oğlan eski aletlerin yerine birebir ölçülerinde, kilden yapılmış benzerlerini koymuştu.

Gizli yerine tezgâhını kurar kurmaz kendi ayağının kalıbını çıkarttı. Artık tek yapması gereken, bir kösele ayakkabı siparişi gelmesini beklemektir.

Birkaç gün sonra sipariş geldi. Bu konuda o kadar titizlerdi ki, malzeme fazlalığı olmasın, ayakkabı yapanlar o fazlalığı biriktirip kaçak üretim yapmasın diye kimliklerinde insanların ayak numarası yazılıyor, lastik ayakkabılılar malzemeyi ona göre veriyordu.

Çocuğun ayakları küçük olduğundan onun için bir şey fark etmeyecekti. Fazladan malzeme çıkacaktı sadece. Bu durumun da onun için hiçbir önemi yoktu.

Siparişin geldiği gün fazladan iş çıkarıp kösele ayakkabıyı yapmayı geceye ertelemeye çalıştı. Bereket versin, babasının işi başından aşkın olduğundan adam çocuğun bu ihmalini fark etmemişti.

Gece olduğunda, elinde devlet tarafından ayakkabı yapması için verilen malzeme olduğu halde, ölü gibi uyuyan babasını uyandırmamaya çalışarak gizli yerine, tezgâhına yollandı. Kendisi için yaptığı kalıba göre; sağlam, daha öncekinden de mükemmel bir ayakkabı yapmaya koyuldu.

Çok geçmeden, yapabileceği en büyük özeni göstererek sağlam ve kullanışlı bir ayakkabı yapmayı başarmıştı. Bir mucizeydi! Bu ayakkabıyı kendisi için yapmıştı. Başka biri için değil...

Kendi kendisine gülerek:

“Devletin malzemeleri harcanmamalı. Artan bu deriyle de ayakkabımı süslemeliyim... Biraz ahşap da kalmış, onu da bu iş için değerlendirsem çok daha iyi olur” diye geçirdi.

Bu kez öğretiye de karşı gelmiş olacaktı gerçi...

“Olsun” dedi kendi kendisine.

“İnceldiği yerden kopsun...”

Ayakkabıdan artakalan malzemelerle basitliğine karşın göz alıcı süsler yapabilmişti. Sadece kendisi için!

Sağlamlaşsın diye biraz bekledikten sonra onları ayaklarına giyecek ve boş yollarda kendi ayak sesini dinleyerek yürüyecekti.

Sonunda ayakkabılar demlenmiş, tam giyilecek kıvama gelmişti. Yollarda insan görünmüyordu. Hava yeni yeni aydınlanmaya başlıyordu.

Oğlan önce ayaklarına giydiği deri çorapları özenle çıkardı ve ayakkabılarını merasimle giydi. Artık yola çıkmaya hazırdı.

Yürürken ayakkabılarından çıkan sesi dinlemek ona öyle yoğun hissettirmişti ki, hislerinin yoğunluğundan ayrıntılarına duyarsızlaşmış, yerçekimsiz bir yerdeymişçesine hissetmeye başlamıştı.

Zihninde oluşan hengâmede çevresine de duyarsızlaştığı için demir ayakkabılıların, yani polislerin seslerini duyamamıştı. Zihninde sadece kösele sesleri vardı.

Demir sesleri yaklaşmış, yaklaşmıştı. Demir ayakkabılılardan birisi çocuğun ayakkabısındaki süsleri görmüştü. Peduka halkının bir insanı gördüğünde göz attığı kısmı başı değil ayağıydı çünkü.

Çocuğu ayaktan başa süzen polis, hemen diğerlerinin dikkatlerini de o yana, çocuğa çevirmişti.

Öğretiye karşı gelmek... O bile çok ağır bir suçken çocuk kendisinin ayakkabı yapan birisi olduğunu söylüyordu.

“Bir an önce idam edilmeli” dedi demir ayakkabılının biri.

Onların bu işi yapmak için herhangi bir yetkileri bulunmadığından çocuğu nöbetçi bir kösele ayakkabılının yanına götürdüler.

“Ayakkabı giymenin ayakkabı yapımcılarına yasak olduğunu, bu suçun cezasının idam edilmek olduğunu bilmiyor musun?” diye terslendi kösele ayakkabılı adam. Bu cümleleri sarf ederken gözlerini ovuşturmaktaydı. Olaysız bir akşam olduğu için biraz kestirmişti.

“Biliyorum Sayın Kösele” diyebildi oğlan.

Ayakkabılarının hâlâ ayağında olduğuna seviniyor, arada sırada ayağını yavaşça yere vurup çıkan hafif sesle mest oluyordu.

“Bilmiyor musun ki sizler ayakkabı giyerseniz ülkenin düzeni sarsılır? Kimlik değiştirenler çıkıp hak etmedikleri ayakkabıları giyer, rüşvet alanlar çıkar...”

“Evet...”

“Bu ülkede neden kimse kimseden rüşvet almıyor biliyor musun?”

“Hayır Sayın Kösele.”

“Çünkü siz varsınız. Siz rüşvet almazsınız. Senin baban hiç rüşvet aldı mı çocuk?”

“Hayır. Benim babam dürüst bir adamdır Sayın Kösele. Bu ayakkabıyı yaptığımı bilmiyor. Eğer bilseydi...”

“Tabii ki baban dürüst biri. Tüm ayakkabı yapanlar gibi... Bunun nedeni kaybedecek hiçbir şeylerinin olmaması. Kazanacak şeylerinin olmadığı gibi...”

Arkasına yaslanıp uzun uzun esnedikten sonra:

“Yeme içme bedava, muayene, ilaç bedava... Eee! Bir insan daha ne ister ki? Sen daha ne istedin de bu ayakkabıları yaptın, yetmiyormuş gibi onları pervasızca sokak ortasında giydin çocuk? Söyle bakalım...”

“Çıkarttığı sesleri seviyordum...”

“Bana Sayın Kösele diye hitap edeceksin!”

“Çıkarttığı sesleri seviyordum Sayın Kösele.”

“Gücün sesi her zaman çekici gelmiştir!” dedi odada yankılanan bir kahkaha atarak.

“Neden büyümeyi beklemedin çocuk? Sınava girip bir kösele ayakkabı kazanabilirdin.”

Sesi neredeyse şefkatliydi.

“Bilmiyorum... Sayın Kösele.”

“Peki neden ayakkabıyı süsledin? Öğretiyi bilmiyor musun?”

“Malzeme fazla gelmişti... Onu değerlendirmek istedim.”

“Hmmm! İdam! İdam edilmesini istiyorum!”

Bu cümleyi duyan demir ayakkabılılar anında hareketlendiler. Tam çocuğu götüreceklerken kösele ayakkabılı onları durdurup:

“Ayakkabılarını verin... Çocuğuma götüreceğim onları,” diye buyurdu.

Ayakkabısını bağlamakta olan bir demir ayakkabılı:

“Sayın Kösele... Çocukların sadece deri çoraplar giymeleri gerekmiyor mu?” diye sorduğunda köseleli, konuşan demir ayakkabının yüzüne dikkatlice bakıp ayağını tehditkâr bir edayla yere vurmakla yetindi. Ardından başka bir demir ayakkabılının çocuğun ayağından çıkarıp ona verdiği ayakkabıları masasının yanındaki dolaba koydu ve bir el hareketiyle çocuğu alıp gitmelerini emretti.

“Demir ayakkabılı doğru söylüyor” diye düşündü çocuk.

“Hem hani bu ayakkabılar öğretiyi uygun değildi?”

Yine de zihninden gelip gırtlığında biriken düşüncelerini söylemeyip idam edilmeye sessizce götürülmeyi tercih etti.

YÜREĞİNİZDEN TAŞANLAR

ŞİİR

KARANLIK UÇURUMLAR

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Her şey karanlık; uyuyor gece.

Bir ay ayakta,

Dehşet salan, dehşet kusan, uçurumların bekçisi.

Korkusuzca geziniyor gözleri boşlukta.

Parlatıyor gecenin yüzünü gözleri;

Bir kurban ararcasına.

Bir cılız iniltiden yoksundu kulakları

Bir baykuş sesi olsaydı bari,

Ölgün bir köpek havlaması.

Çoğunluk insan mezarıdır uçurumlar;

Umudun tükendiği yerde.

Oysa umut içerdedir her zaman;

Gerçekten görülebilse.

UMUT ŞARKILARI

SANA NE KİME NE

https://www.youtube.com/watch?v=RYGLjILZ_2Q

SÖZ: Ülkü AKER

MÜZİK: Filippos NİKOLAOU Ülkü AKER

SESLENDİREN: Ajda PEKKAN

SANA NE KİME NE

Lay lay lay laylala lalallay

Lay lay lay laylala lalallay

Lay lay lay laylala lalallay

Lay lay lay

Hiç rahat yok mu bana şu yalancı dünyada

Kimin ne hakkı var ki karışır hayatıma

Hesap soramaz bana kim çıkarsa karşıma
Kimin ne hakkı var ki karışır hayatıma
Hür doğdum hür yaşarım kime ne kime ne
Köle miyim sana ben sana ne sana ne
Zararım kendime kime ne kime ne
Sen bak kendi derdine sana ne sana ne
Layla lay lay lay lalala la lalay
Layla lay lay lay la lalalalala
Layla lay lay lay lalala la lalay
Bu kalp benim değil mi severim severim
Canım nasıl isterse gezer eğlenirim
Her günüm mutlu benim kim ne derse desin
Canım nasıl isterse gezer eğlenirim
Hür doğdum hür yaşarım kime ne kime ne
Köle miyim sana ben ay sana ne sana ne
Zararım kendime kime ne kime ne
Sen bak kendi derdine sana ne sana ne
Lay lay lay lala lay lay lay
Layla la lala lala lay lay lay
Layla lalalala la la lay lay lay
La la lay la la lay
Hür doğdum hür yaşarım kime ne kime ne
Köle miyim sana ben ay sana ne sana ne
Zararım kendime kime ne kime ne
Sen bak kendi derdine sana ne sana ne
Layla lay lay lay lalala la lalay
Layla lay lay lay la lalalalala
Layla lay lay lay lalala la lalay
Lay lay lay lala lay lay lay
Layla la lala lala lay lay lay
Layla lalalala la la lay lay lay
La la lay la la lay
Lay lay lay lala lay lay lay
Layla la lala lala lay lay lay

Layla lalalala la la lay lay

La lay la la lay